

דוח על הסיכונים 30.09.2017

הדוח על הסיכונים ותיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות > מידע כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך בכתובת: www.magna.isa.gov.il

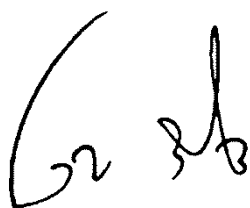
תוכן העניינים

עמוד	
4	הדוח על הסיכונים
5	מטרה ועקרון הגילוי
5	מידע צופה פני עתיד
6	ריכוז טבלאות הגילוי
7	תחולת היישום
7	תיאור עסקי קבוצת לאומי
8	ניהול סיכונים בלאומי - מדדים עיקריים
	הון
9	מבנה ההון
21	הלימות ההון
28	יחס המינוף
30	חשיפת הסיכון והערכתו
	סיכוני אשראי
33	ריכוזיות האשראי
33	איכות תיק האשראי
43	גילוי לגבי תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית
54	גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון צד נגדי
54	איגוח
	סיכוני שוק
60	מדיניות ניהול סיכוני השוק
61	סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק
62	סיכון הנזילות
64	סיכון מימון
	סיכונים תפעוליים
66	מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים
66	מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים
67	סיכוני רגולציה וציות
68	סיכונים משפטיים
68	סיכונים מתפתחים

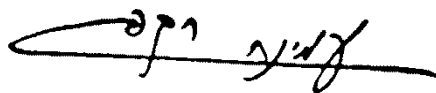
הדוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017 (להלן: "דוח על הסיכונים"). הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים. בנוסף, הדוח ערוך בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר דוח רבעוני של תאגיד בנקאי ואינו כולל את כל המידע הנדרש בדוחות השנתיים המלאים. יש לקרוא אותו יחד עם הדוח על הסיכונים של הבנק ליום ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (להלן: "דוח על הסיכונים שנת").

דוח זה כולל מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק לאומי לישראל בע"מ בנושא חשיפה לסיכונים, דרכי ניהולם והלימות ההון. יש לעיין בדוח זה יחד עם דוח הדירקטוריון וההנהלה והדוח הכספי ליום 30 בספטמבר 2017.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

בשמת בן צבי
סגן מנהל כללי
מנהלת סיכונים ראשית

20 בנובמבר 2017

מטרה ועקרון הגילוי

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון ותהליכי הערכת הסיכון.

המידע בדוח זה כולל:

- דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל (דרישות נדבך 3).
 - דרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (FSB) באמצעות צוות משימה לשיפור הגילוי (EDTF).
 - דרישות גילוי נוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (מידע נוסף).
- במטרה לסמן את מקור הגילויים השונים נכלל בדוח זה אינדקס טבלאות הגילוי השונות תוך ציון מקור הגילוי כ- "נדבך 3" ו-"EDTF" בהתאמה.
- הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
 - המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
 - מידע איכותי מפורט ברובו במסגרת הדוח השנתי, למעט אם חלו שינויים מהותיים בתקופה המדווחת. לאור זאת, יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח על הסיכונים והדוח הכספי לשנת 2016. כמו כן, מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

מידע צופה פני עתיד

דוח על הסיכונים כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים, כגון: "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "תרחישים", "תרחישי קיצון", "הערכה" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח על הסיכונים נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

ריכוז טבלאות הגילוי

הלן טבלה המסכמת את דרישות הגילוי השונות:

נושא	טבלה מספר
ריכוז של יחסים רגולטורים ונתונים פיננסיים עיקריים	טבלה 1
הרכב ההון לצורך חישוב יחס ההון (נדבך 3)	טבלה 2
הרכב ההון הפיקוחי תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (נדבך 3)	טבלה 3
הרכב המאזן הפיקוחי והפניות לרכיבי ההון הפיקוחי (נדבך 3)	טבלה 4
דוח תנועות בהרכב ההון הפיקוחי (EDTF)	טבלה 5
יחס הלימות ההון לרכיבי סיכון	טבלה 6
נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי (נדבך 3)	טבלה 7
רכיבי נכסים משוקללים בסיכון לפי פעילות עסקית (EDTF)	טבלה 8
תנועות בנכסים משוקללים בסיכון (EDTF)	טבלה 9
השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (נדבך 3)	טבלה 10
גילוי נוסף על יחס המינוף (נדבך 3)	טבלה 11
ממשל ניהול הסיכונים בבנק	טבלה 12
התפלגות החשיפה לפי ענפים עיקריים	טבלה 13
התפתחות החבויות לענף בינוי ונדל"ן	טבלה 14
התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל	טבלה 15
התפתחות ביתרות אשראי חדש שניתן בישראל בשיעור מימון מעל 60%	טבלה 16
התפלגות סיכון אשראי כולל לפי אזור גיאוגרפי	טבלה 17
חשיפות סיכון אשראי לפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי (נדבך 3)	טבלה 18
חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים (נדבך 3)	טבלה 19
פיצול התיק לפי תקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים (נדבך 3)	טבלה 20
סכום החשיפה לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי ולפני הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)	טבלה 21
סכום החשיפה לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי ולאחר הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)	טבלה 22
הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)	טבלה 23
יתרות סיכון אשראי של צד נגדי בנגזרים (נדבך 3)	טבלה 24
תיק בנקאי - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)	טבלה 25
תיק בנקאי - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדבך 3)	טבלה 26
תיק למסחר - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)	טבלה 27
תיק למסחר - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדבך 3)	טבלה 28
תיק לפדיון - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)	טבלה 29
תיק לפדיון - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדבך 3)	טבלה 30
דרישות הון בגין סיכונים שוק (נדבך 3)	טבלה 31
היתרה המאזנית של ההשקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי (נדבך 3)	טבלה 32
תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה	טבלה 33
חשיפות ההון לעליה/ירידה מיידיית בריבית (לפני מס)	טבלה 34
יחס כיסוי הנזילות (נדבך 3)	טבלה 35
הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לפי יתרות ממוצעות ברבעון	טבלה 36
נכסים משועבדים לפי סעיפים מאזניים (EDTF)	טבלה 37

תחולת היישום

- א. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות בנק ישראל. ליום 30 בספטמבר 2017 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון.
- ההצגה בדוח זה הינה בהתאם לדרישות של ועדת באזל אשר מתבססת על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, אך בחלק מהמצבים שונה ממנו, כמו למשל בגין ניכויים מההון שנדרשים מהבנקים, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בתוכנית התייעלות על הון הבנק וחישוב מותאם ספציפי בגין התחייבויות אקטואריות מיוחדות.
- ב. הקבוצה מפוקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים של בנק ישראל. כמו כן, שלוחות חו"ל של הקבוצה הבנקאית נתונות לפיקוח על ידי רשויות רגולטוריות במדינות פעילותן, אשר רובן אמצו את מסגרת העבודה של ועדת באזל בשינויים מסוימים בכלל הקשור לסטנדרטים בנושא דרישות הלימות הון, נזילות ומינוף.
- המגבלות הרגולטוריות העיקריות על העברת אמצעים נזילים או הון פיקוחי בין חברות הקבוצה בארץ ובחו"ל מפורטות בדוח על הסיכונים לשנת 2016, ולא חלו שינויים במהלך התקופה המדווחת, פרט לעדכון שהתקבל לאחר תקופת הדוח מהרגולטור ברומניה לפיו נדרשנו לעדכן את רמת החשיפה של לאומי רומניה כלפי הקבוצה מ-100% ל-25% מהון הבנק ברומניה.

תיאור עסקי קבוצת לאומי

בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "בנק לאומי" או "הבנק"), שמשרדו הראשי נמצא בתל-אביב, ישראל, הינו חברת האם של קבוצת לאומי (להלן: "לאומי" או "הקבוצה") אשר כוללת חברות מוחזקות עיקריות כמפורט בתרשים מבנה הקבוצה בדוח ממשל תאגידי. בנק לאומי וחברות הבנות שלו מהווים את אחת הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

הבנק מוגדר כתאגיד בנקאי על פי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, והוא בעל רישיון בנק על פי החוק האמור. כ"תאגיד בנקאי" פעילותו מודרכת ותחומה במערכת של חוקים, צווים ותקנות בהם, בין היתר, פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי) וחוק הבנקאות (שירות ללקוח), וכמו כן בהוראות, כללים, הנחיות והבעות עמדה של המפקח על הבנקים.

קבוצה בנקאית מובילה בישראל ובמטרה להשיג רווחיות נאותה לאורך זמן, לאומי בוחן כל העת את המגמות והשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל, ומגבש אסטרטגיה המתמודדת עם שינויים אלו.

לפרוט נוסף בנוגע לייעדים ואסטרטגיה ובנוגע לקווי הפעילות העיקריים של הקבוצה ראה בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

ניהול סיכונים בלאומי - מדדים עיקריים

טבלה 1 - ריכוז של יחסים רגולטורים ונתונים פיננסיים עיקריים

31 בדצמבר	30 בספטמבר	
2016	2016	2017
במיליוני ש"ח		
32,586	32,255	34,180
44,436	44,660	45,423
266,534	271,243	275,318
4,788	5,212	5,018
20,843	20,518	20,867
292,165	296,973	301,203
באחוזים		
11.15%	10.86%	11.35%
15.21%	15.04%	15.08%
132%	130%	122%
6.77%	6.81%	7.03%
110.2%	98.5%	120.1%
2.9%	3.0%	2.5%
1.5%	1.5%	1.2%
9.3%	10.7%	9.7%

- (א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: "התאמות בגין תכנית ההתייעלות"). בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביוני 2017 פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד בביאור 9' - הלימות ההון, מינוף ונזילות בדוח הכספי ופרק "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בדוח סיכונים זה. מסך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון הופחת סך של 104 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין תכניות ההתייעלות (ב-30 בספטמבר 2016 - 121 מיליון ש"ח, ב-31 בדצמבר 2016 - 116 מיליון ש"ח).
- (ב) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9%-12.5% בהתאמה, והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוח למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. לאור האמור, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם למועד הדיווח 10.26%-13.76% בהתאמה.
- (ג) יחס כיסוי הנזילות של הבנק חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות במהלך הרבעון המדווח.

הון

מבנה ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-30 בספטמבר 2017 ב-32,793 מיליון ש"ח לעומת 31,347 מיליון ש"ח בסוף שנת 2016, גידול של 4.6%. העלייה נובעת בעיקרה מהרווח הנקי לתקופה.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-30 בספטמבר 2017 הגיע ל-7.5% בהשוואה ל-7.1% ב-31 בדצמבר 2016.

מבנה ההון הפיקוחי

לצורך מדידה וניהול הלימות ההון, הבנק מיישם את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, כפי שאומצו במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 והנחיות הפיקוח על הבנקים ליישומן. הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

מדידת ההון מבוססת על חלוקת ההון להון רובד 1 (הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף) ולהון רובד 2. סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1 שנובעות מיישום תכנית התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתייבות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

הון רובד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי. לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, כך שהסכום המוכר בגינם בפועל הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת הכרה המתבססת על יתרת מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 ביום 31 בדצמבר 2013 אשר מופחתת בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 ינואר 2022. בשנת 2017 תקרת ההכרה הינה 50%.

מתחילת שנת 2014 מכשירי הון שיונפקו לצורך הכללתם בהון נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202) יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות >מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

מגבלות על מבנה ההון

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו מגבלות על מבנה ההון:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון רובד 1. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

טבלה 2 - הרכב ההון לצורך חישוב יחס ההון (נדבך 3)

31 בדצמבר		30 בספטמבר		
2016	2016	2017	2016	2017
				במיליוני ש"ח
רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון				
1. הון עצמי רובד 1^(א)				
31,347	31,228	32,793	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	
245	243	227	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - זכויות מיעוט	
868	843	558	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - בגין הטבות לעובדים	
137	191	392	התאמות בגין המעבר בין העקום החשבונאי לעקום ממוצע של 8 רבעונים ^(ב)	
32,597	32,505	33,970	סך הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים	
התאמות פיקוחיות וניכויים:				
(265)	(264)	(254)	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים	
(120)	(367)	(299)	מיסים נדחים לקבל	
-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור	
(19)	(12)	(18)	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1	
(404)	(643)	(571)	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1	
393	393	781	סך ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ^(א)	
32,586	32,255	34,180	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	
2. הון רובד 2				
8,662	9,215	8,152	הון רובד 2: מכשירים לפני ניכויים	
3,188	3,190	3,091	הון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים	
11,850	12,405	11,243	סך הון רובד 2 לפני ניכויים	
ניכויים:				
-	-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2	
11,850	12,405	11,243	סך הכל הון רובד 2	
44,436	44,660	45,423	סך הכל הון כולל	

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: "התאמות בגין תכנית ההתייעלות"). בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביוני 2017 פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד בביאור 9' - הלימות הון, מינוף ונזילות בדוח הכספי ופרק "הקלה בגין תכנית התייעלות תפעולית" בדוח סיכונים זה. מסך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון הופחת סך של 104 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין תכניות ההתייעלות (ב-30 בספטמבר 2016 - 121 מיליון ש"ח, ב-31 בדצמבר 2016 - 116 מיליון ש"ח).

(ב) בהתאם לאישור פרטני מהפיקוח על הבנקים.

טבלה 3 - הרכב ההון הפיקוחי תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (נדבך 3)

	30 בספטמבר 2017		30 בספטמבר 2016		31 בדצמבר 2016	
	סכומים	שלא נוכו	סכומים	שלא נוכו	סכומים	שלא נוכו
	מההון	הכפופים	מההון	הכפופים	מההון	הכפופים
	לטפול	הנדרש	לטפול	הנדרש	לטפול	הנדרש
	לפני אימוץ	הוראה 202	לפני אימוץ	הוראה 202	לפני אימוץ	הוראה 202
	הון	הון	הון	הון	הון	הון
	פיקוחי	פיקוחי	פיקוחי	פיקוחי	פיקוחי	פיקוחי
	לבאזל III	לבאזל III	לבאזל III	לבאזל III	לבאזל III	לבאזל III
	במיליוני ש"ח					
הון עצמי רוברד 1: מכשירים ועודפים						
	הון מניות רגילות שהונפק ע"י התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רוברד 1					
1	-	8,831	-	8,831	-	8,839
	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן					
2	-	24,792	-	24,332	-	26,811
	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי					
3	(868)	(1,408)	(844)	(1,091)	(558)	(2,299)
	מכשירי הון עצמי רוברד 1 שהונפקו ע"י התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר					
-	-	-	-	-	-	-
	הזרמות הון קיימות מהמגזר הציבורי שיוכרו עד ליום 1 בינואר 2018					
-	-	-	-	-	-	-
	מניות רגילות שהונפקו ע"י חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות ע"י צד ג' (זכויות מיעוט)					
4	81	245	78	243	39	227
	הון עצמי רוברד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים					
-	-	32,460	-	32,315	-	33,578
הון עצמי רוברד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים						
	התאמות יציבותיות להערכת שווי מוניטין					
6	-	264	-	264	-	254
	נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שרות למשכנתאות, בניכוי מסים נדחים לשלם					
7	-	-	-	-	-	-
	מסים נדחים לקבל שמימושם מתבוסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי					
8	1	1	1	1	-	2
	סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן					
-	-	-	-	-	-	-
	פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים					
-	-	-	-	-	-	-
	גידול בהון העצמי הנובע מעסקות איגוח					
-	-	-	-	-	-	-
	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי הוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי					
9	13	19	8	12	4	18
	עודף יעודה על עתודה, בניכוי מסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור					
-	-	-	-	-	-	-

	30 בספטמבר 2017		30 בספטמבר 2016		31 בדצמבר 2016	
	הון פיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי
השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)	-	-	-	-	-	-
החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים	-	-	-	-	-	-
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לצבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי (בסכום העולה על 10% מהון עצמי רובד 1)	-	-	-	-	-	-
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לצבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי	-	-	-	-	-	-
זכויות שרות למשכנתאות אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	-	-	-	-	-	-
מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	1,637	409	1,294	862	1,044	696
מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי	-	-	-	-	-	-
מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י תאגידים פיננסיים	-	-	-	-	-	-
מזה: בגין זכויות שרות למשכנתאות	-	-	-	-	-	-
מזה: מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי	-	-	-	-	-	-
התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו ע"י המפקח על הבנקים	(2,513)	(295)	(1,511)	(565)	(1,454)	(575)
מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים	-	-	-	-	-	-
מזה: בגין זכויות שרות למשכנתאות	-	-	-	-	-	-
מזה: בגין חישוב בסיס הון ע"ב שיעור היוון ממוצע 8 רבעונים מחויבות פנסיונית	(550)	-	(270)	-	(199)	-
מזה: בגין השפעת תכנית ההתייעלות	(782)	-	(393)	-	(393)	-
מזה: הפחתת מרכיב מס שער מנכס מס נדחה	(1,181)	(295)	(848)	(565)	(862)	(575)

	31 בדצמבר 2016	30 בספטמבר 2016	30 בספטמבר 2017	
סכומים	סכומים	סכומים	סכומים	
שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	
מההון	מההון	מההון	מההון	
הכפופים	הכפופים	הכפופים	הכפופים	
לטפול	לטפול	לטפול	לטפול	
הנדרש	הנדרש	הנדרש	הנדרש	
לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	
הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202	
הפניה	הפניה	הפניה	הפניה	
למאזן	למאזן	למאזן	למאזן	
בהתאם	בהתאם	בהתאם	בהתאם	
לכאזל III	לכאזל III	לכאזל III	לכאזל III	
הפיקוח	הפיקוח	הפיקוח	הפיקוח	
				הון
				פיקוח
				במיליוני ש"ח
				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לצבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי
-	-	-	-	-
				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לצבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי
-	-	-	-	-
				ניכויים נוספים שנקבעו ע"י המפקח על הבנקים
-	-	-	-	-
				מזה: בניין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
-	-	-	-	-
				מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2
-	-	-	-	-
				התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לכאזל III
				סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2
-	-	-	-	-
				הון רובד 2
-	11,850	-	12,405	-
				סך ההון
-	44,436	-	44,660	-
				סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לכאזל III
-	122	-	298	-
				מזה: נכסי מס נדחה אחרים
13	122	-	298	-
				סך נכסי סיכון משוקללים
-	292,165	-	296,973	-
				יחסי הון וכריות לשימור הון
				הון עצמי רובד 1
-	11.15%	-	10.86%	-
				הון רובד 1
-	11.15%	-	10.86%	-
				ההון הכולל
-	15.21%	-	15.04%	-
				יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע ע"י המפקח על הבנקים
-	9.24%	-	9.20%	-
				יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע ע"י המפקח על הבנקים
-	-	-	-	-
				יחס הון כולל מזערי שנקבע ע"י המפקח על הבנקים
-	12.74%	-	12.70%	-

	31 בדצמבר 2016	30 בספטמבר 2016	30 בספטמבר 2017			
סכומים	סכומים	סכומים	סכומים			
שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו			
מההון	מההון	מההון	מההון			
הכפופים	הכפופים	הכפופים	הכפופים			
לטפול	לטפול	לטפול	לטפול			
הנדרש	הנדרש	הנדרש	הנדרש			
לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ			
הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202			
הפניה	הפניה	הפניה	הפניה			
למאזן	למאזן	למאזן	למאזן			
הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי			
III	III	III	III			
הון	הון	הון	הון			
פיקוחי	פיקוחי	פיקוחי	פיקוחי			
III	III	III	III			
במיליוני ש"ח						
סכומים שמתחת לסף ההפחתה						
(לפני שקול סיכון)						
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה						
14	-	455	-	442	-	342
השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה						
15	-	249	-	244	-	255
זכויות שרות למשכנתאות						
מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה						
16	-	3,262	-	3,253	-	3,425
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2						
הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה						
-	-	3,188	-	3,190	-	3,091
התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית						
-	-	3,332	-	3,391	-	3,441
הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה						
-	-	-	-	-	-	-
התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים						
-	-	-	-	-	-	-
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר						
סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר						
-	-	-	-	-	-	-
סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה						
-	-	-	-	-	-	-
סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר						
-	-	-	-	-	-	-
סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה						
-	-	-	-	-	-	-
סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר						
-	-	8,726	-	8,726	-	7,272
סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה						
-	-	-	-	-	-	-

טבלה 4 - הרכב המאזן הפיקוחי והפניות לרכיבי ההון הפיקוחי (נדבך 3)

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר		30 בספטמבר	
	2016	2016	2017	במיליוני ש"ח
				נכסים
-	74,757	59,067	66,134	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	77,201	82,493	82,098	ניירות ערך ¹
14	455	442	342	¹ מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
-	76,746	82,051	81,756	¹ מזה: ניירות ערך אחרים
-	265,450	267,895	269,630	אשראי לציבור
-	(3,537)	(3,527)	(3,272)	הפרשה להפסדי אשראי ¹
12	(2,854)	(2,856)	(2,751)	¹ מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
-	(683)	(671)	(521)	¹ מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
-	261,913	264,368	266,358	אשראי לציבור, נטו
-	642	623	695	אשראי לממשלות
-	901	897	923	השקעות בחברות כלולות ¹
15	249	244	255	¹ מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
6	246	246	238	¹ מזה: מוניטין
7	-	-	-	¹ מזה: נכס בלתי מוחשי
-	3,147	3,044	2,931	בניינים וציוד
-	8,087	8,723	8,251	נכסים אחרים ¹
-	4,960	5,361	5,376	¹ מזה: נכסי מס נדחה ²
8	1	1	2	² מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
7	-	-	-	² מזה: התחייבות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
10	1,044	1,293	1,637	² מזה: מסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
16	3,262	3,253	3,425	² מזה: מסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי, אשר סכומם אינו עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
13	652	814	312	² מזה: נכסי מס נדחה אחרים בהתאם להוראות המעבר
-	3,127	3,361	2,875	¹ מזה: נכסים אחרים נוספים
-	17	17	16	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין*
6	17	17	16	¹ מזה: מוניטין
7	-	-	-	¹ מזה: נכס בלתי מוחשי
-	1,284	896	872	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	10,654	11,630	10,954	נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	438,603	431,758	439,232	סך כל הנכסים

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר		30 בספטמבר	
	2016	2016	2017	
			במיליוני ש"ח	
התחייבויות והון				
-	346,854	336,851	350,201	פיקדונות הציבור
-	3,394	3,589	4,460	פיקדונות מבנקים
-	900	661	539	פיקדונות מממשלות
-	22,640	23,765	16,407	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ¹
-	14,000	14,570	8,285	¹ מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
-	8,640	9,195	8,122	¹ מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי ²
א11	926	926	926	² מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
11	7,714	8,727	7,196	² מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
-	21,885	22,117	22,539	התחייבויות אחרות ¹
12	334	334	340	¹ מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברוכד 2
-	539	553	637	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	10,677	12,634	11,275	התחייבות בגין מכשירים נגזרים ¹
9	32	20	22	¹ מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
-	406,889	400,170	406,058	סך כל ההתחייבויות
-	367	360	381	זכויות שאינן מקנות שליטה ¹
4	245	243	227	¹ מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
5	21	21	30	¹ מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
-	31,347	31,228	32,793	הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי ¹
1	7,109	7,109	7,110	¹ מזה: הון מניות רגילות
1	1,722	1,722	1,729	¹ פרמיה על מניות רגילות
2	24,792	24,332	26,811	¹ מזה: עודפים
3	(84)	223	75	¹ מזה: רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
3	(53)	(54)	(182)	¹ מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
3	30	5	40	¹ מזה:קרנות אחרות
3	(1,301)	(1,265)	(2,232)	¹ מזה: רווחים (הפסדים) מהתאמות בגין הטבות לעובדים שנכללו בהון הפיקוחי
-	(868)	(844)	(558)	¹ מזה: רווחים (הפסדים) מהתאמות בגין הטבות לעובדים שלא נכללו בהון הפיקוחי בהתאם להוראות מעבר
	31,714	31,588	33,174	סך כל ההון העצמי
	438,603	431,758	439,232	סך כל ההתחייבויות וההון

טבלה 5 - דוח תנועות בהרכב ההון הפיקוחי (EDTF)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר	2017	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר	2017
2016	2016		2016	
במיליוני ש"ח				
הון עצמי רובד 1				
29,001	29,001	32,586	31,187	33,527
יתרה לתחילת התקופה ^(א)				
50	50	1	-	-
הנפקה שאינה במזומן				
593	593	7	-	-
גידול בפרמיה				
2,791	2,348	2,019	919	645
רווח נקי לתקופה בניכוי דיבידנד				
17	3	8	-	2
קרנות עודפים בגין כלולות				
(153)	154	159	(217)	164
רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות ני"ע זמינים למכירה				
(7)	-	2	7	-
קרן הון בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות				
(664)	(663)	(931)	310	(429)
קרנות הון בגין הטבות לעובדים				
308	304	244	21	(79)
השפעת תכניות ההתייעלות				
137	191	257	(76)	341
השפעת המעבר לשיעור ההיוון של מחויבות פנסיונית לפי ממוצע נע של 8 רבעונים				
(73)	(74)	(129)	(58)	(3)
תנועה בקרן הפרשי תרגום בגין חברות בנות זכויות מיעוט				
(17)	(19)	(19)	11	9
התאמות פיקוחיות וניכויים				
9	9	9	9	0
מוניטין וניכויים בלתי מוחשיים				
1	1	-	-	1
מיסים נדחים בגין רווחיות עתידית				
63	80	93	(30)	136
שינוי במיסים הנדחים כתוצאה מהיוון מחויבות פנסיונית לפי ממוצע נע				
84	89	145	(22)	(46)
שינוי במיסים הנדחים כתוצאה מתכניות ההתייעלות				
458	194	(272)	169	(93)
מיסים נדחים בגין הפרשי עיתוי				
(13)	(6)	1	25	5
רווחים/הפסדים מצטברים כתוצאה משינויים בסיכון אשראי עצמי על התחייבויות פיננסיות לפי שווי הוגן				
3,585	3,254	1,594	1,068	653
גידול נטו בהון עצמי רובד 1				
32,586	32,255	34,180	32,255	34,180
יתרה לסוף התקופה				
הון רובד 2				
12,593	12,593	11,850	12,838	11,305
יתרה לתחילת השנה				
(1,723)	(1,169)	(520)	(458)	(76)
הפחתת כתבי התחייבות נדחים הכפופים להוראות המעבר				
926	926	-	-	-
הנפקת כתב התחייבות כשירים				
9	9	9	2	-
זכויות מיעוט				
45	46	(96)	24	14
הוצאות בגין הפרשה הקבוצתית				
(743)	(188)	(606)	(433)	(63)
שינוי נטו בהון רובד 2				
11,850	12,405	11,243	12,405	11,243
יתרה לסוף התקופה				
44,436	44,660	45,423	44,660	45,423
סך ההון הכולל לסוף התקופה				

ראה הערה בעמוד הבא.

(א) השינויים בהון הפיקוחי בתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ב-30 בספטמבר 2017 נובעים בעיקר מרווח נקי בקיזוז דיבידנד לתקופה בסך של 645 מיליון ש"ח, גידול ביתרת הקרן השלילית בגין הטבות לעובדים בסך של 429 מיליון ש"ח, גידול בהון כתוצאה מהשפעת ההקלה (נטו ממס) בגין המעבר להיוון המחויבות הפנסיונית לפי עקום ריבית ממוצע של שמונה רבעונים בסך של 341 מיליון ש"ח וגידול ברווחים שטרם מומשו מהתאמות ניירות ערך זמינים למכירה בסך של 164 מיליון ש"ח.

השינויים בהון הפיקוחי בתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ב-30 בספטמבר 2016 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 919 מיליון ש"ח, קיטון ברווחים שטרם מומשו מהתאמות ניירות ערך זמינים למכירה בסך של 217 מיליון ש"ח, קיטון ביתרת הקרן השלילית בגין הטבות לעובדים בסך של 310 מיליון ש"ח, וגידול במסים נדחים בגין הפרשי עיתוי בסך 169 מיליון ש"ח. כמו כן, חל קיטון במכשירי ההון הפיקוחי ברובד 2 בסך של 458 מיליון ש"ח בגין מכשירים אלו אשר אינם כשירים עוד וכפופים להפחתה בהתאם להוראות המעבר.

השינויים בהון הפיקוחי בתקופה של 9 חודשים שהסתיימה ב-30 בספטמבר 2017 נובעים בעיקר מרווח נקי בקיזוז דיבידנד לתקופה בסך של 2,019 מיליון ש"ח, גידול ביתרת הקרן השלילית בגין הטבות לעובדים בסך של 931 מיליון ש"ח וקיטון במכשירי הון פיקוחי בסך של 520 מיליון ש"ח זאת בשל השפעת הירידה בתקרת ההכרה מ-60% ל-50% בגין מכשירים אלו אשר אינם כשירים עוד וכפופים להפחתה בהתאם להוראות המעבר, וכן גידול בהון כתוצאה מהשפעת ההקלה (נטו ממס) בגין תכנית ההתייעלות שאושרה ביולי 2017 של 244 מ"ש"ח.

השינויים בהון הפיקוחי בתקופה של 9 חודשים שהסתיימה ב-30 בספטמבר 2016 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 2,348 מיליון ש"ח, הנפקת מניות לעובדים ונושאי משרה ופרמיה עליהם בסך של 643 מיליון ש"ח, גידול ברווחים שטרם מומשו מהתאמות ניירות ערך זמינים למכירה בסך של 154 מיליון ש"ח, גידול ביתרת הקרן השלילית בגין הטבות לעובדים בסך של 663 מיליון ש"ח, גידול בהון כתוצאה מהשפעת ההקלה (נטו ממס) בגין תכנית ההתייעלות שאושרה ביוני 2016 בסך של 304 מיליון ש"ח וגידול בהון כתוצאה מהשפעת ההקלה (נטו ממס) בגין המעבר להיוון המחויבות הפנסיונית לפי עקום ריבית ממוצע של שמונה רבעונים בסך של 191 מיליון ש"ח. כמו כן, חל קיטון במכשירי הון פיקוחי בסך של 1,169 מיליון ש"ח זאת בשל השפעת הירידה בתקרת ההכרה מ-70% ל-60% בגין מכשירים אלו אשר אינם כשירים עוד וכפופים להפחתה בהתאם להוראות המעבר וגידול במכשירי הון פיקוחי הנובע מהנפקה של כתבי התחייבות נדחים כשירים בסך של 926 מיליון ש"ח.

השינויים בהון הפיקוחי בשנת 2016 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 2,791 מיליון ש"ח, הנפקת מניות לעובדים ונושאי משרה ופרמיה עליהם בסך של 643 מיליון ש"ח, גידול בהפסדים שטרם מומשו מהתאמות ניירות ערך זמינים למכירה בסך של 153 מיליון ש"ח, גידול בקרנות הון שליליות בגין הטבות לעובדים בסך של 664 מיליון ש"ח, גידול בהון כתוצאה מהשפעת ההקלה (נטו ממס) בגין תכנית ההתייעלות שאושרה ביוני 2016 בסך של 308 מיליון ש"ח (לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", נזקפת על פני 5 שנים החל מ-30 ביוני 2016 ואילך), קיטון במכשירי הון פיקוחי בסך של 1,723 מיליון ש"ח זאת בשל השפעת הירידה בתקרת ההכרה מ-70% ל-60% בגין מכשירים אלו אשר אינם כשירים עוד וכפופים להפחתה בהתאם להוראות המעבר וגידול במכשירי הון פיקוחי הנובע מהנפקה של כתבי התחייבות נדחים כשירים בסך של 926 מיליון ש"ח.

לפירוט בדבר צעדים שבוצעו במטרה לחזק את הלימות ההון ראה בהמשך דוח זה ובדוח על הסיכונים לשנת 2016.

הלימות ההון

הבנק מיישם את ההוראות בנושא מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל 3, כפי שאומצו על ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 וכן במסגרת הנחיות ליישומן. הוראות באזל מחייבות ניהול הון במסגרת שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכון האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק. ביישום דרישות נדבך 1, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית בנוגע לכלל החשיפות של הבנק וגישת החשיפה הנוכחית בנוגע לחשיפות צד נגדי.
- נדבך 2 - תהליך הערכה עצמית לנאותות הלימות ההון (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים, לרבות אלו שאינם מכוסים על ידי נדבך 1, כגון: ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי וסיכון פנסיוני. במקביל מבוצע תהליך סקירה על ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את היקף המידע ואופן הצגתו במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרשים גילויים שנכללים בדוח על הסיכונים.

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10% וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיר", התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ויעד ההון הכולל בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיר. דרישה זו יושמה בהדרגה על פני שמונה רבעונים עד ליום 1 בינואר 2017 והשפעתה כ-0.26% ביחס ההון. לאור זאת, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 30 בספטמבר 2017 הינן 10.26% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.76% ליחס ההון הכולל.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדים שהקבוצה תרצה לעמוד בהם בעת אירוע תרחיש קיצון.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הפיקוח על הבנקים הנחה על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

התאמות להון עצמי רובד 1

מדידת ההתחייבויות בגין זכויות עובדים

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות, וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו יוצרת בהון הפיקוחי של הבנק.

ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לעניין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנודתיות בהון הפיקוחי של הבנק הנובעת משינויים בריבית ההיוון.

למידע נוסף בנוגע למתודולוגיית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

ביוני 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". על פי מכתב זה, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית על יחסי ההון ויחס המינוף על פני חמש שנים בקו ישר.

ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-438 מיליון ש"ח (לאחר מס). בספטמבר 2017 מיוחסים להון הפיקוחי 25% מעלויות תכנית זו.

ביוני 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב נוסף בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן". המכתב האריך את תוקף ההקלה בגין התייעלות בכך אדם עד לסוף יוני 2018. ביולי 2017 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות נוספת שעלותה הוערכה בכ-330 מיליון ש"ח (לאחר מס) והשפעתה על יחסי ההון ויחס המינוף תיפרס על פני חמש שנים בקו ישר, מדי רבעון. בספטמבר 2017 מיוחסים להון הפיקוחי 5% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים נוספים

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים". חוזר זה מפרט את ההנחיות החדשות אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בבורסה ועסקות מימון ניירות ערך. ההנחיות אינן משנות בשלב זה טיפול בחשיפות הבנק ללקוחות בגין עסקאות בנגזרים סחירים בבורסה בישראל, אשר בהן ממשיך הבנק ליישם את שיטת התרחישים.

ביולי 2017 אישר הפיקוח על הבנקים את מסלוקת הבורסה ומסלוקת המעו"ף כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים לצרכי חישוב דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים, כאמור בנספח ג' להוראה מספר 203.

למידע נוסף ראה ביאור 9 בדוח הכספי.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף ספטמבר 2017 בכ-301.2 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3 מיליארד ש"ח) יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ב-0.11% ואת יחס ההון הכולל ב-0.15%.
- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רוברד 1 של לאומי לסוף ספטמבר 2017 מסתכם ב-34.2 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם ב-45.4 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח תשפר את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.33%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של 0.07% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, עלייה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

תכנון ההון של הקבוצה

ניהול ההון הוא תהליך הבא לוודא שהקבוצה עומדת מעל דרישות ההון המינימליות (הנכללות בתיאבון הסיכון) תוך עמידה באסטרטגיה העסקית לשנים הקרובות.

תכנון ההון לוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים הכלולים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות והשפעת הוראות המעבר, שיעור הגידול בנכסי הסיכון.

למידע נוסף בנוגע לתהליך תכנון ההון בקבוצה ראה דוח על הסיכונים לשנת 2016.

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 29 במרס 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד החל ממועד פרסום הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2017. בהתאם למדיניות זו, הבנק יחלק מדי רבעון דיבידנד בגובה 20% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף ובכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד.

ביום 20 בנובמבר 2017 אישר דירקטוריון הבנק שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד משיעור של 20% כל רבעון לשיעור של עד 40% כל רבעון מהרווח הנקי בגין אותו רבעון החל מרווחי הרבעון השלישי של שנת 2017. בהתאם למדיניות זו, הבנק יחלק מדי רבעון, דיבידנד בשיעור של עד 40% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף ובכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

בהתאם למדיניות המעודכנת, אישר הדירקטוריון בגין הרבעון השלישי של שנת 2017 דיבידנד בשיעור של 40% מהרווח הנקי של הרבעון. סכום הדיבידנד שאושר הסתכם לסך של כ-328 מיליון ש"ח. הדיבידנד המצטבר בגין תשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם בכ-628 מיליון ש"ח.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
25 במאי 2017	22 ביוני 2017	8.168	124
15 באוגוסט 2017	11 בספטמבר 2017	11.504	175

למידע נוסף ראה ביאור 9 בדוח הכספי.

טבלה 6 - יחס הלימות ההון לרכיבי סיכון

31 בדצמבר		30 בספטמבר	
2016	2016	2017	2017
במיליוני ש"ח			
נתונים			
הון לצורך חישוב יחס ההון			
32,586	32,255	34,180	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים ^(א)
11,850	12,405	11,243	הון רובד 2, לאחר ניכויים
44,436	44,660	45,423	סך הכל הון כולל ^(א)
יתרות משוקללות של נכסי סיכון			
266,534	271,243	275,318	סיכון אשראי ^(א)
4,788	5,212	5,018	סיכויי שוק
20,843	20,518	20,867	סיכון תפעולי
292,165	296,973	301,203	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון			
11.15%	10.86%	11.35%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
15.21%	15.04%	15.08%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.24%	9.20%	10.26%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(ב)
12.74%	12.70%	13.76%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(ב)
חברות בת משמעותיות:			
לאומי קארד:^(ג)			
16.81%	16.38%	15.67%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
17.79%	17.31%	16.73%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
בנק לאומי ארה"ב:^(ד)			
12.21%	12.29%	11.99%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.75%	14.94%	14.52%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: "התאמות בגין תכנית ההתייעלות"). בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביוני 2017 פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר והתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד בביאור נב' - הלימות הון, מינוף ונזילות בדוח הכספי ופרק "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בדוח סיכונים זה. מסך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון הופחת סך של 104 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין תכניות ההתייעלות (ב-30 בספטמבר 2016 - 121 מיליון ש"ח, ב-31 בדצמבר 2016 - 116 מיליון ש"ח).

(ב) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9%-12.5% בהתאמה והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. לאור האמור, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם למועד הדיווח 10.26%-13.76% בהתאמה.

(ג) דרישות ההון הינם בהתאם לנדרש על ידי המפקח על הבנקים: יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 8%-11.5% בהתאמה.

(ד) דרישות ההון הינם בהתאם לרגולציה המקומית שחלה על לאומי ארה"ב: יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 8%-10% בהתאמה.

השפעת הוראות המעבר על יחס הון עצמי רוברד 1

31 בדצמבר		30 בספטמבר	
2016	2016	2017	2017
באחוזים			
יחס ההון לרכיבי סיכון			
10.66%	10.35%	10.88%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות
0.35%	0.38%	0.21%	השפעת הוראות המעבר ^(א)
11.01%	10.73%	11.09%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון, לפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות
0.14%	0.13%	0.26%	השפעות ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ^(ב)
11.15%	10.86%	11.35%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון

(א) על פי הוראות המעבר הבנק מחשיב ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות אחרות בשיעור עולה באופן הדרגתי עד ליישום המלא החל מ-1 בינואר 2018.
 (ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביוני 2017 פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה.

טבלה 7 - נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי (נדבך 3)

מדידת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 209-203. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו וכן שינויים נוספים, כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינויים באיכות התיק ונתונים כלכליים ושינויים בשיטות החישוב. חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

באזל 3		30 בספטמבר		31 בדצמבר	
		2016	2016	2017	2017
		נכסי הון ^{(א)(ב)}	נכסי הון ^{(א)(ב)}	נכסי הון ^{(א)(ב)}	נכסי הון ^{(א)(ב)}
במיליוני ש"ח					
נכסי סיכון ודרישות הון בגין סיכון אשראי הנובע מחשיפות של:					
	חובות של ריבוניות	133	1,038	149	1,176
	חובות של ישויות סקטור ציבורי	432	3,381	382	3,009
	חובות של תאגידים בנקאיים	410	3,208	432	3,403
	חובות של ניירות ערך	22	173	19	153
	חובות של תאגידים	12,078	94,582	12,351	97,249
	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי	6,414	50,228	6,404	50,426
	חשיפות קמעונאיות ליחידים	4,535	35,512	4,504	35,468
	הלוואות לעסקים קטנים	1,542	12,074	1,550	12,203
	משכנתאות לדירור	5,615	43,972	5,698	44,867
	איגוח	63	490	65	515
	נכסים אחרים	2,614	20,469	2,643	20,813
	סיכון CVA	180	1,407	249	1,961
	סך הכל בגין סיכון אשראי	34,038	266,534	34,446	271,243
	נכסי סיכון ודרישות הון בגין סיכון שוק	611	4,788	662	5,212
	נכסי סיכון ודרישות הון בגין סיכון תפעולי	2,662	20,843	2,606	20,518
	סך הכל נכסי הסיכון ודרישות ההון^(א)	37,311	292,165	37,714	296,973

(א) בגין הנדבך השני מחושבות כריות הון נוספות.
 (ב) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.76% ליום 30 בספטמבר 2017, 12.70% ליום 30 בספטמבר 2016 ו-12.74% ליום 31 בדצמבר 2016.

טבלה 8 - רכיבי נכסים משוקללים בסיכון לפי פעילות עסקית (EDTF)

להלן מוצגת הקצאת רכיבי נכסים משוקללים בסיכון לפי קווי פעילות עסקית, כפי שבאות לידי ביטוי בדיווח על מגזרי הפעילות של הבנק.

30 בספטמבר 2017											
סך הכל	פעילות בישראל										סך הכל
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך הכל ישראל	פעילות בחו"ל	
במיליוני ש"ח											
סיכון אשראי	79,435	363	53,990	33,170	50,380	1,006	12,452	16,239	247,035	28,283	275,318
סיכון שוק	-	-	-	-	-	-	4,939	-	4,939	79	5,018
סיכון תפעולי	6,900	450	3,416	1,838	3,144	368	2,037	290	18,443	2,424	20,867
סך הכל נכסי סיכון	86,335	813	57,406	35,008	53,524	1,374	19,428	16,529	270,417	30,786	301,203

30 בספטמבר 2016 ^(א)											
סך הכל	פעילות בישראל										סך הכל
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך הכל ישראל	פעילות בחו"ל	
במיליוני ש"ח											
סיכון אשראי	79,490	304	52,724	31,495	49,723	784	11,758	15,792	242,070	29,173	271,243
סיכון שוק	-	-	-	-	-	-	5,135	-	5,135	77	5,212
סיכון תפעולי	6,731	471	2,909	2,087	2,926	145	2,623	260	18,152	2,366	20,518
סך הכל נכסי סיכון	86,221	775	55,633	33,582	52,649	929	19,516	16,052	265,357	31,616	296,973

31 בדצמבר 2016 ^(א)											
סך הכל	פעילות בישראל										סך הכל
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך הכל ישראל	פעילות בחו"ל	
במיליוני ש"ח											
סיכון אשראי	78,935	290	48,859	32,348	50,584	972	8,821	16,681	237,490	29,044	266,534
סיכון שוק	-	-	-	-	-	-	4,705	-	4,705	83	4,788
סיכון תפעולי	7,003	475	2,938	2,033	3,208	483	2,032	321	18,493	2,350	20,843
סך הכל נכסי סיכון	85,938	765	51,797	34,381	53,792	1,455	15,558	17,002	260,688	31,477	292,165

(א) סווג מחדש

טבלה 9 - תנועות בנכסים משוקללים בסיכון (EDTF)

להלן מוצגות תנועות בתמהיל ושינויים באיכות התיק אשר עשויים להשפיע על אופן מדידת החשיפות לצורך כימות דרישות ההון הרלוונטיות.

תנועות בנכסי סיכון אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר	2017	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר	2017
2016	2016	2017	2016	2017
במיליוני ש"ח				
277,034	277,034	266,534	273,129	271,671
(6,550)	(4,044)	8,189	(959)	2,953
(7,540)	(7,577)	(299)	43	(131)
(362)	(611)	(275)	(90)	(83)
(2,482)	(2,093)	(2,775)	(786)	667
(210)	34	494	251	18
(1,200)	(394)	968	153	(99)
(233)	321	266	272	23
1,979	1,917	674	(110)	159
6,098	6,656	1,542	(664)	140
266,534	271,243	275,318	271,243	275,318

תנועות בנכסי סיכון שוק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר	2017	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר	2017
2016	2016	2017	2016	2017
במיליוני ש"ח				
5,167	5,167	4,788	6,369	6,308
(605)	(169)	559	(518)	(442)
97	208	31	(255)	117
101	6	(331)	(200)	(742)
28	(1)	(29)	(183)	(223)
4,788	5,212	5,018	5,212	5,018

תנועות בנכסי סיכון תפעולי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר	2017	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר	2017
2016	2016	2017	2016	2017
במיליוני ש"ח				
20,432	20,432	20,843	20,433	21,129
411	86	24	85	(262)
20,843	20,518	20,867	20,518	20,867

יחס המינוף

יחס מינוף הנו מדד משלים ליחס ההון ומגבלה נוספת על רמת המינוף במגזר הבנקאי.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון מחולק במדידת החשיפה, כאשר היחס מבוסס באחוזים. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

יחס המינוף עשוי להיות מושפע מהשינויים בהון הרגולטורי של הבנק, בין היתר, בחישוב יחס המינוף הובאה השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות כמפורט לעיל.

טבלה 10 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (נדבך 3)

31 בדצמבר	30 בספטמבר	2017	30 בספטמבר	2016	31 בדצמבר
2016	2016	2017	2016	2016	2016
במיליוני ש"ח					
438,603	431,758	439,232	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים		
התאמות בגין:					
השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח					
-	-	-	או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת		
האיחוד לצרכים פיקוחיים					
נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור,					
-	-	-	אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף		
(5,529)	(6,133)	(1,010)	מכשירים פיננסיים נגזרים ^(א)		
עסקאות מימון ניירות ערך					
45,776	45,892	45,876	פריטים חוץ מאזניים		
2,534	2,301	2,409	אחרות		
481,384	473,818	486,507	חשיפה לצורך יחס המינוף		

(א) הנתונים ליום 30 בספטמבר 2017 כוללים השפעות יישום לראשונה של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.

טבלה 11 - גילוי נוסף על יחס המינוף (נדבך 3)

	30 בספטמבר	31 בדצמבר	
	2016	2016	2017
			במיליוני ש"ח
פריט			
חשיפות מאזניות			
נכסים מאזניים (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)	426,996	419,866	427,588
סכומים בגין נכסים שנוכו לצורך קביעת הון רובד 1	(319)	(553)	(342)
סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)	426,677	419,313	427,246
חשיפות בגין נגזרים			
עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתה של בטחון משתנה במזומן כשיר) ^(ב)	1,084	1,638	2,256
סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים ^(ב)	5,572	5,819	9,879
גילום (up-gross) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים המאזניים בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-	-	-
ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתנו בעסקאות בנגזרים	(1,532)	(1,960)	(2,191)
חשיפות עסקיות פטורות מרגל צד נגדי מרכזי שסולקו על ידי הלקוח	-	-	-
סכום רעיוני אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו	-	-	-
קיזוזים רעיוניים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו	-	-	-
סך חשיפות בגין נגזרים	5,125	5,497	9,944
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא הכרה בקיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתפללות כמכירה חשבונאית	1,609	1,409	1,119
סכומי מזומן לשלם ומזומן לקבל שקוזזו מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך	-	-	-
חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך	-	-	-
חשיפות בגין עסקאות כסוכן	2,197	1,707	2,322
סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (שורות 12 עד 15)	3,806	3,116	3,441
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
סך חשיפה חוץ מאזנית בערך רעיוני ברוטו	124,386	126,915	125,575
מזה: מקדם המרה 0%	3,411	4,104	3,221
מקדם המרה 10%	27,618	27,485	28,043
מקדם המרה 20%	21,362	24,164	21,577
מקדם המרה 50%	66,506	65,703	67,955
מקדם המרה 100%	5,489	5,459	4,779
(התאמות בגין המרה לסכומים שוויו ערך אשראי)	(78,610)	(81,023)	(79,699)
סך חשיפה חוץ מאזנית לאחר המרה לערך אשראי	45,776	45,892	45,876
הון וסך החשיפות			
הון רובד 1^(א)	32,586	32,255	34,180
סך החשיפות^(א)	481,384	473,817	486,507
יחס מינוף			
יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218	6.77%	6.81%	7.03%

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדיקטוריון ביוני 2016 וביולי 2017, פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה. ההשפעה של ההקלה בגין תכניות ההתייעלות על יחס המינוף הסתכמה בכ-0.15% ליום 30 בספטמבר 2017 (0.08%-ו-0.09% ליום 31 בדצמבר 2016 וליום 30 בספטמבר 2016). בהתאמה, לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד' בביאור 29 - הלימות הון, מינוף ונזילות בדוח הכספי ופרק "הקלה בגין תכניות ההתייעלות תפעולית" בדוח סיכונים זה.

כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני מוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

(ב) הנתונים ליום 30 בספטמבר 2017 כוללים השפעות יישום לראשונה של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.

חשיפת הסיכון והערכתו

ניהול סיכונים והשאת תשואה הולמת כנגדם עומדים בבסיס הפעילות העסקית של הבנק. הסיכונים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם סיכונים פיננסיים: ניהול סיכונים אשראי הינו עיסוק הליכה של הבנק ולצדו ניהול סיכונים הנזילות וניהול סיכונים השוק. לצד ניהול הסיכונים העסקיים, פעילות הבנק מייצרת סיכונים נלווים נוספים אשר ניהולם הנו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכונים רגולציה, סיכונים מוניטין, סיכונים ציות, סיכונים conduct (התנהלות הוגנת מול לקוחות) וסיכונים אסטרטגיה.

המטרות העיקריות של ניהול הסיכונים בלאומי הינן שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת זו מנוהלת תחת מנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

מערך ניהול הסיכונים ותחומי אחריותו

הקבוצה עוסקת במגוון רחב של פעילויות הכרוכות בנטילת סיכונים פיננסיים כדוגמת סיכונים אשראי, סיכונים שוק ונזילות, וסיכונים נוספים שאינם סיכונים פיננסיים, כגון: סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכונים רגולציה, סיכונים מוניטין, סיכונים אסטרטגיה, סיכונים ציות וסיכונים conduct (התנהלות הוגנת מול לקוחות).

תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים עומדים בהגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310, לרבות אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה והבנק, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) על רכיביו השונים.

השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים נבחנים ומתעדכנים באופן שוטף, תוך התחשבות בשינויים החלים בסביבה העסקית ובדרישות בנק ישראל וגורמי רגולציה נוספים בארץ ובעולם.

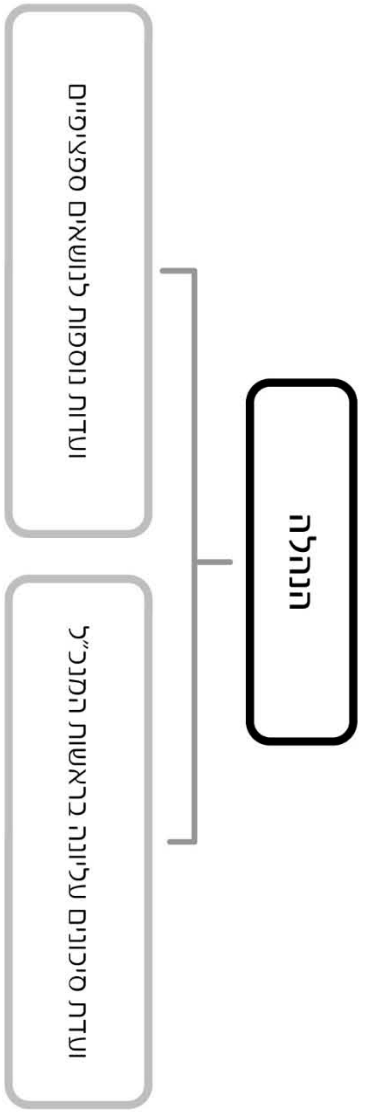
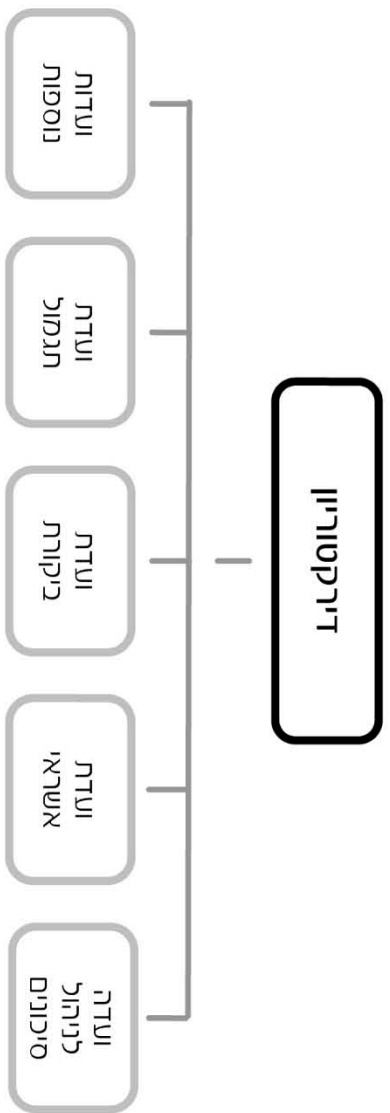
מסגרת העבודה המשמשת לצורך אמידת הסיכונים וניהולם וכבסיס לקבלת החלטות כוללת:

- א. תיאבון הסיכון אשר מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון, ואשר מגדיר בין היתר את המדיניות ואת מגבלות הסיכון לכל סוג סיכון.
- ב. תהליכי העבודה מוגדרים לניתוח וניהול הסיכון ברמת העסקה הבודדת וברמת התיק הכולל.
- ג. דוחות תקופתיים להערכת הסיכון תוך התייחסות לשינויים בסביבה בה פועל הבנק. הערכת הפסדים פוטנציאליים וההשלכות על הבנק של תרחישים ברמות חומרה שונות. הגדרת תכניות פעולה כלליות וספציפיות להתמודדות מול הסיכונים והפחתתם.

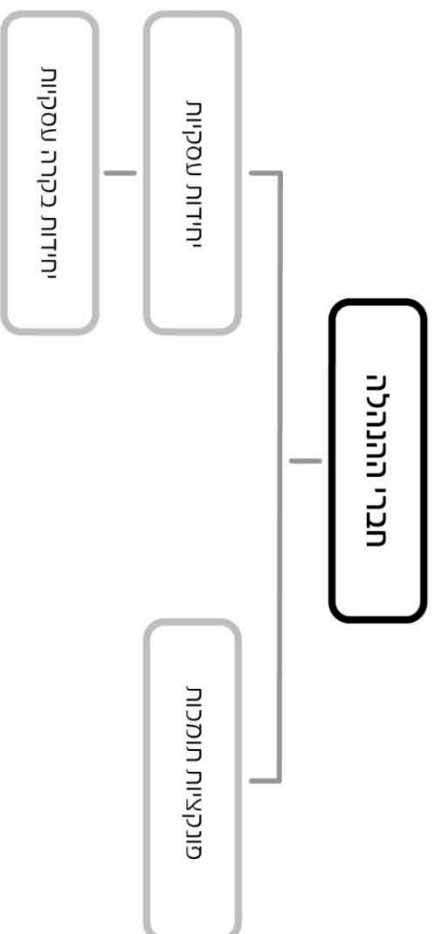
הערכת הסיכונים ברמה הכוללת של הקבוצה וברמת הפעילות והעסקה הבודדת מבוססת על מספר מתודולוגיות מובנות. חלקן מבוסס על הערכות מומחים בכל תחום פעילות וחלקן האחר על מודלים סטטיסטיים מסוגים שונים. השינויים בסביבת הסיכון בארץ ובעולם והשינויים בתפיסת הסיכון מחייבים את הבנק לעדכן את הערכותיו ואת המתודולוגיות שבהן הוא משתמש, תוך אתגור מתמיד שמבוצע על ידי גורמים פנימיים ולעיתים חיצוניים.

ניהול הסיכונים בלאומי נסמך על שלושה "קווי הגנה".

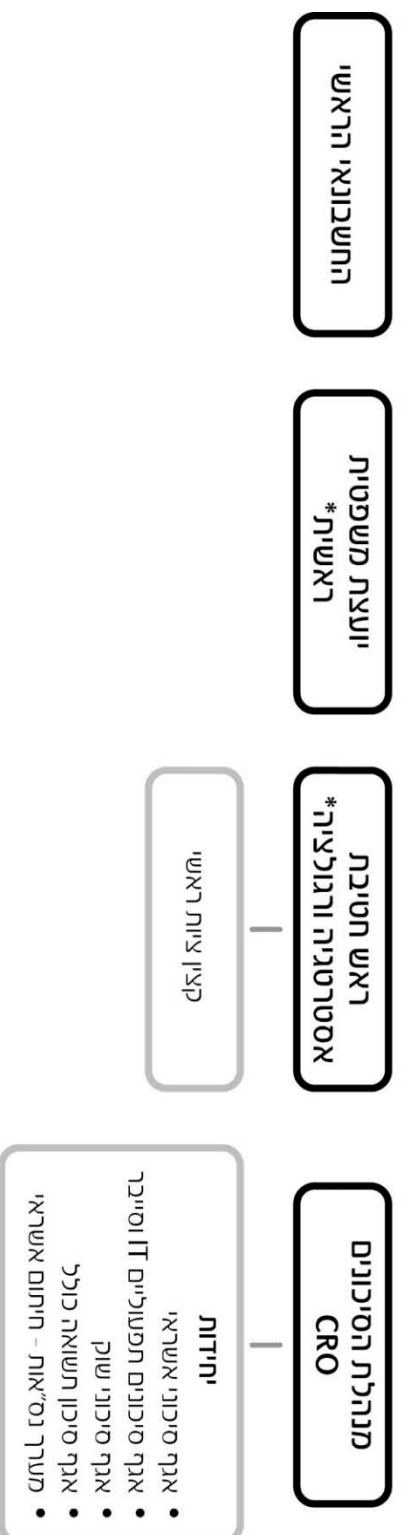
לפירוט נוסף בדבר אופן ניהול הסיכונים, המבנה הארגוני ותרבות ניהול הסיכונים בקבוצה ראה דוח הסיכונים לשנת 2016.

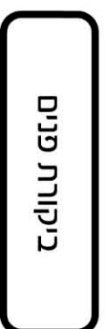
קו הגנה ראשון - בכפיפות למנכ"ל

קו הגנה שני - בכפיפות למנכ"ל

קו הגנה שלישי - בכפיפות לדי"קטוריון

* מערך האזרחות כפוף לחטיבה ליישום משפטי: לאור השינויים הארגוניים והמיונים שבוצעו בבנק, מערך האזרחות ימשיך להיות כפוף עד סוף שנת 2017 לחנן פרידמן, שכיח'ו כיועץ המשפטי של הבנק ועומד כיום בראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה, ואז יוכפף לראש החטיבה ליישום משפטי.

סיכוני אשראי

מתן אשראי הינו תחום פעילות מרכזי של הבנק והקבוצה המתבצע במספר קווי עסקים. סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב, אחזקות הוניות, עסקאות במכשירים נגזרים, ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי ומסגרות לא מנוצלות.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מסמך מדיניות אשראי וסיכוני אשראי ברמה קבוצתית מהווה ביטוי מרכזי לאסטרטגית סיכון האשראי של הבנק ומתווה את המסגרת ואת עקרונות העל למסמכי המדיניות של הבנק ושל כל אחת מחברות הבנות בקבוצה, בארץ ובחו"ל. בנוסף, כולל מסמך זה את המגבלות בתחום האשראי שמוגדרות ומנוהלות ברמה הקבוצתית.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול סיכון האשראי.

לפירוט נוסף בדבר ניהול סיכון אשראי בבנק ראה דוח על הסיכונים לשנת 2016.

ריכוזיות האשראי

הנחיות הפיקוח בנוגע לניתוח של הסיכון באשראי לענף כלי הרכב

ביום 9 ביולי 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים הנחיות בנוגע לניתוח סיכון האשראי בענף כלי רכב. בהתאם להנחיות, על תאגידי בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי לבצע ניתוח סיכונים לאשראי לענף "מסחר כלי הרכב" ולאשראי הצרכני לרכישת רכב. ניתוח הסיכונים יבוצע באמצעות תרחישים שונים שעשויים להשפיע על הענף, ובהתאם לתוצאות הניתוח, הבנקים וחברות כרטיסי האשראי ידרשו לבחון את הצורך בעדכון מדיניות האשראי, תיאבון הסיכון, הכללים והמגבלות למימון ענף שוק הרכב ואת הצורך בהידוק הבקורות לגבי לווים משמעותיים קיימים ולגבי אשראי צרכני לרכישת רכב.

הבנק ביצע ניתוח של הסגמנטים הרלוונטיים ע"פ הנחיות הפיקוח על הבנקים, ולאחר דיון שהתקיים בדירקטוריון, אושרו מספר עדכונים למדיניות האשראי.

עדכונים בהוראות הפיקוח על הבנקים בנושא חבות ענפית

ביום 10 ביולי 2017 פורסם חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בנושא "הפרשה נוספת לחובות מסופקים". ההוראה עודכנה במטרה לצמצם את ההשפעה השלילית של ריכוזיות ענפית על איכות תיק האשראי, וכחלק ממדיניות הקלות רגולטוריות ופישוט של תהליכים. עדכון ההוראה כלל, בין היתר, התייחסות לנושאים הבאים:

- נקבעה מגבלת חבות ענפית, לפיה החבות לענף מסוים לא תעלה על שיעור של 20% מסך כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי, או 22% במקרים מסוימים. הסף שנקבע יהווה מגבלה על החבות הענפית שאין לחרוג ממנה.
- בוטל המנגנון של ההפרשה הנוספת וההפרשה הכללית.

לאור ביטול מנגנון ההפרשה הנוספת האמור לעיל, במקביל לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 עודכנה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא "הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות". במסגרת העדכון נקבע כי בעת קביעת ההפרשה להפסדי אשראי, על התאגיד הבנקאי לשקלל, בין היתר, אשראי שאין לגביו דוחות כספיים מעודכנים.

שינויים אלו יכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2018. הבנק בחן את העדכונים להוראה ולהערכתו הוא צפוי לעמוד במגבלות בהתאם להוראה המעודכנת.

איכות תיק האשראי

כחלק מניהול סיכון האשראי מייחס הבנק חשיבות מרכזית למעקב אחר איכות האשראי, זיהוי וניטור חובות בעייתיים וחובות פגומים. לצד זאת מקיים הבנק תהליך הערכת נאותות כוללת של ההפרשה להפסדי אשראי אשר מחושבת בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים באופן הזיהוי של חובות בעייתיים ואשראי פגום. למידע נוסף בדבר מדיניות ניהול סיכון אשראי ראה דוח על הסיכונים ודוחות כספיים לשנת 2016.

עדכונים בהוראות הפיקוח על הבנקים בנושא סיווג חובות בעייתיים בהתאם למקור החזר ראשוני

ביום 20 בפברואר 2017 פורסם עדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים בנושא "ישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי". העדכון מתייחס בעיקר לסיווג של חוב, הגדרת חוב פגום ומדידת הפרשה פרטית להפסדי אשראי. קביעת הסיווג המתאים של חוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לו נעשתה צפויה ברמה גבוהה (highly probable), מתבססת על יכולת התשלום של החייב, כלומר: החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים (כגון: בטוחות, תמיכה של ערב, מימון מחדש על ידי צד שלישי).

הבנק מיישם שינויים אלה החל מיום 1 ביולי 2017.

טבלה 13 - התפלגות החשיפה לפי ענפים עיקריים

30 בספטמבר 2017								
הפסדי אשראי ⁽³⁾			חובות ^(ב)			סיכון אשראי כולל ^(א)		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	חובות בעייתיים ^(ד)			לא בעייתי	סך הכל	סך הכל
			חובות בפיגור	פגום	לא בעייתי, לא פגום			
במיליוני ש"ח								
בגין פעילות לווים בישראל								
ציבור-מסחרי								
(364)	33	76	73	230	223	17,170	17,623	48,963
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ה)								
(390)	(131)	(186)	31	579	143	23,365	24,087	27,212
בינוי ונדל"ן - פעילות								
(191)	(51)	(67)	9	4	6	10,472	10,482	20,273
שירותים פיננסיים								
(1,141)	280	142	214	1,416	1,367	68,663	71,446	93,889
מסחרי-ציבורי אחר								
(2,086)	131	(35)	327	2,229	1,739	119,670	123,638	190,337
סך הכל מסחרי^(ו)								
(442)	5	(15)	1,201	-	704	76,904	77,608	79,141
אנשים פרטיים - הלואות לדיר								
(794)	172	149	322	136	480	37,917	38,533	68,679
אנשים פרטיים - אחר								
(3,322)	308	99	1,850	2,365	2,923	234,491	239,779	338,157
סך הכל ציבור - פעילות בישראל								
(1)	-	-	-	-	-	1,589	1,589	4,189
בנקים בישראל								
-	-	-	-	-	-	150	150	44,821
ממשלת ישראל								
(3,323)	308	99	1,850	2,365	2,923	236,230	241,518	387,167
סך הכל פעילות בישראל								
(442)	39	47	48	768	819	37,546	39,133	102,076
סך הכל מחוץ לישראל								
(3,765)	347	146	1,898	3,133	3,742	273,776	280,651	489,243
סך הכל								

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 280,651, 280,651, 10,960, 872, 79,299 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ה) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ו) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר בסך 983 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

לפירוט נוסף לגבי חשיפות לאשראי בעייתי ותנועה בהפרשה להפסדי אשראי, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון וביאורים 13 ו-31 לדוח הכספי. לפירוט נוסף על חשיפות אשראי לפי ענפי משק, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון.

30 בספטמבר 2016								
הפסדי אשראי ^(א)			חובות ^(ב)			סיכון אשראי כולל ^(א)		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	חובות בעייתיים ^(ד)			סך הכל	סך הכל	סך הכל
			חובות בפיגור	פגום	לא בעייתי, לא פגום			
במיליוני ש"ח								
בגין פעילות לווים בישראל								
ציבור-מסחרי								
(304)	8	(32)	60	194	255	15,732	16,181	46,694 ^(ה)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן								
(445)	(74)	(271)	25	716	347	22,944	24,007	26,803
שירותים פיננסיים								
(222)	(22)	(100)	4	514	4	9,532	10,050	19,733
מסחרי-ציבורי אחר								
(1,329)	(221)	(83)	176	1,816	1,810	64,826	68,452	91,893
סך הכל מסחרי^(ו)								
(2,300)	(309)	(486)	265	3,240	2,416	113,034	118,690	185,123
אנשים פרטיים - הלואות לדיור								
(475)	21	-	1,151	-	697	79,897	80,594	82,673
אנשים פרטיים - אחר								
(776)	207	330	339	121	484	37,500	38,105	67,518
סך הכל ציבור - פעילות בישראל								
(3,551)	(81)	(156)	1,755	3,361	3,597	230,431	237,389	335,314
בנקים בישראל								
(2)	-	(1)	-	-	-	2,179	2,179	6,139
ממשלת ישראל								
-	-	-	-	-	-	226	226	47,996
סך הכל פעילות בישראל								
(3,553)	(81)	(157)	1,755	3,361	3,597	232,836	239,794	389,449
סך הכל מחוץ לישראל								
(463)	44	(14)	310	713	451	39,356	40,520	97,361
סך הכל								
(4,016)	(37)	(171)	2,065	4,074	4,048	272,192	280,314	486,810

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 280,314, 80,375, 896, 11,632, 113,593 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ד) סיכון אשראי מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ה) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ו) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור בסך 1,044 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.
- * הוצג מחדש.

לפירוט נוסף לגבי חשיפות לאשראי בעייתי ותנועה בהפרשה להפסדי אשראי, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון וביאורים 13 ו-31 לדוח הכספי. לפירוט נוסף על חשיפות אשראי לפי ענפי משק, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון.

31 בדצמבר 2016

יִתְרַת הַפְרָשָׁה לַהַפְסְדֵי אִשְׂרָאֵל	הַפְסְדֵי אִשְׂרָאֵל ^(א)		חֻבּוֹת ^(ב)			סך הכל	סך הכל	סך הכל	סִיכּוֹן אִשְׂרָאֵל כּוֹלֵל ^(א)
	מְחִיקוֹת חֲשׁוֹבוֹנָאִיוֹת נִטּוֹ	הוֹצָאוֹת (הַכְנָסוֹת) בְּגִין הַפְסְדֵי אִשְׂרָאֵל	חֻבּוֹת בְּעִיִּיתִים ^(ד)						
			חֻבּוֹת בְּפִיגוֹר	פְּגוּם	בְּעִיִּיתִי, לֹא פְּגוּם				
									בְּמִלְיוֹנֵי ש"ח
									בְּגִין פְּעִילוֹת לוֹוִים בִּישְׂרָאֵל צִיבוֹר-מַסְחָרִי
(327)	26	(7)	77	264	275	15,037	15,576	45,662	בִּינוֹ וְנִדְלָ"ן - בִּינוֹ ^(ה)
(426)	(65)	(303)	47	637	360	22,881	23,878	26,440	בִּינוֹ וְנִדְלָ"ן - פְּעִילוֹת בְּנִדְלָ"ן
(218)	(23)	(82)	4	459	5	10,390	10,854	19,520	שִׁירוֹתִים פִּינַנְסִיִּים
(1,279)	(263)	(151)	209	1,550	1,745	65,119	68,414	90,189	מַסְחָרִי-צִיבוֹרֵי אַחֵר
(2,050)	(325)	(543)	337	2,910	2,385	113,427	118,722	181,811	סך הכל מסחרי^(ו)
(462)	25	(10)	1,249	-	719	77,926	78,645	80,570	אֲנָשִׁים פְּרִטִּיִּים - הַלוֹאוֹת לְדִיּוֹר
(818)	293	458	374	108	531	37,502	38,141	67,691	אֲנָשִׁים פְּרִטִּיִּים - אַחֵר
(3,530)	(7)	(95)	1,960	3,018	3,635	228,855	235,508	330,072	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(1)	-	(2)	-	-	-	1,742	1,742	4,370	בַּנְקִים בִּישְׂרָאֵל
-	-	-	-	-	-	206	206	41,992	מַמְשֶׁלֶת יִשְׂרָאֵל
(3,531)	(7)	(97)	1,960	3,018	3,635	230,803	237,456	376,434	סך הכל פעילות בישראל
(451)	54	(28)	137	635	411	38,986	40,032	98,931	סך הכל מחוץ לישראל
(3,982)	47	(125)	2,097	3,653	4,046	269,789	277,488	475,365	סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 277,488, 110,675, 10,659, 1,284, 75,259 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ד) סיכון אשראי מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ה) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ו) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור בסך 909 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- * הוצג מחדש.

לפירוט נוסף לגבי חשיפות לאשראי בעייתי ותנועה בהפרשה להפסדי אשראי, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון וביאורים 13 ו-31 לדוח הכספי. לפירוט נוסף על חשיפות אשראי לפי ענפי משק, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום הפעילות שבו לבנק החשיפה הגדולה ביותר מבין ענפי המשק העסקיים. בדומה ליתר ענפי המשק, מוגדרים במדיניות האשראי מתודולוגיות ופרמטרים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

טבלה 14 - התפתחות החבויות לענף בינוי ונדל"ן

	31 בדצמבר		30 בספטמבר		2017
	2016	2016	2016	2016	
שינוי בהשוואה לסוף שנה קודמת					
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי מאזני	3,221	49,368	50,393	52,589	
ערבויות לרוכשי דירות ^(א)	(40)	8,421	8,250	8,381	
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)	2,049	28,035	28,382	30,084	
סך הכל סיכון אשראי כולל	5,230	85,824	87,025	91,054	

(א) במונחי סיכון אשראי.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

ההתפתחויות שחלו במשק בשנים האחרונות (בעיקר סביבת ריבית נמוכה ועלייה חדה במחירי הדירות) הביאו לגידול משמעותי בתיק האשראי לדיור בישראל.

תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון. בכלל זה מבוצע מעקב אחר התפלגות האשראי לפי בסיסי הצמדה, ריבית ושיעור המימון.

טבלה 15 - התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

יתרת תיק האשראי	שינוי בהשוואה לסוף שנה קודמת	במיליוני ש"ח	ב-%	
78,183	(2.4)		2016 בדצמבר	
77,167	(1.3)		30 בספטמבר 2017	

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק הלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני האשראי החדש, ובכלל זה התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי).

טבלה 16 - התפתחות בירתות אשראי חדש שניתן בישראל בשיעור מימון מעל 60%

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין סכום האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי):

2016	2016	רבעון ראשון	רבעון שני	2017	
				רבעון שלישי	רבעון רביעי
					שיעור מימון
					מל 60 ועד 70 כולל
16.5	18.4	15.7	16.9	19.8	
14.7	17.8	14.3	17.8	15.9	מל 70 ועד 80 כולל
0.1	0.1	0.1	0.04	0.08	מל 80

(א) מסך האשראי החדש שהעמיד הבנק.

על מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, הבנק פועל במסגרת מגבלות ניהוליות פנימיות הדוקות, בעיקר בקשר עם המאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי ודירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

לפרוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת החזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפזיזות רחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית אשר אליה התמזגו בתחילת שנת 2016 סניפי בנק ערבי-ישראלי לשעבר.

במטרה להתמודד עם הגידול בהיקפי האשראי הפרטי ועם מוטת השליטה הרחבה הנדרשת לניהולו, וכן במטרה ליישם ממשל תאגידי נאות, הורחבו וחוזקו מספר פונקציות, הן בחטיבה הבנקאית המהווה קו הגנה ראשון, והן בחטיבה לניהול סיכונים המהווה קו הגנה שני.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך חשוב בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוונת הניהול השוטף של פעילות זאת. בין העקרונות המרכזיים מתוך מדיניות האשראי הפרטי ניתן למנות: הערכת אומדן סיכון האשראי של כל לווה, קיום מערך סמכויות אשראי מוגדר ומובנה, דגשים על התנהגות עסקית הוגנת (יושרה, שקיפות ושמירה על טובת הלקוח), התאמת האשראי לצרכי הלקוח ויכולותיו וערנות מוגברת להיבטי הציות העלולים לנבוע ממתן האשראי.

לאור החלטות הנהלת הבנק והדירקטוריון למתן את שיעור הגידול בתיק האשראי ללקוחות פרטיים, כפועל יוצא מהגדרת תיאבון הסיכון בסגמנט זה, נמשך הניטור ההדוק והמוגבר אחר ההתפתחויות בתיק.

לפרוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון.

פיזור גיאוגרפי

הפיזור הגיאוגרפי בתיק האשראי נועד לצמצם סיכון להידרדרות כלכלית/פוליטית/ביטחונית במדינות שהלווה חשוף אליהן, העלולה להביא לפגיעה במצבו הפיננסי וביכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.

במסגרת המידע המשמש לקביעת דירוג הסיכון הפנימי של לווים עסקיים, נלקחים בחשבון היבטים המתייחסים לחשיפה הגיאוגרפית, ובפרט מיקומם של מקורות התזרים ו/או הנכסים הפיזיים המשמשים את הלווה בפעילותו השוטפת. מידע זה מאפשר לבנק לערוך מעקב בראייה כוללת של חשיפות כלל הלווים למדינות השונות.

נכון להיום, אין בתיק האשראי של הבנק ריכוזיות מהותית בחשיפה של הלווים העסקיים למדינה זרה כלשהי.

למידע נוסף בדבר חשיפות אשראי למדינות זרות ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

טבלה 17 - התפלגות סיכון אשראי כולל לפי אזור גיאוגרפי

30 בספטמבר 2017				
מדינות זרות				
אחרות	בריטניה	ארה"ב	ישראל	
במיליוני ש"ח				
718	5,187	17,003	243,449	אשראי לציבור
420	115	4,878	76,685	אג"ח
-	20	46	10,888	נגזרים
344	1,980	1,940	75,558	חשיפה מאזנית אחרת
198	1,753	6,859	91,933	חוץ מאזני למעט נגזרים
-	30	73	18,524	סך החשיפה בגין נגזרים (מאזני וחוץ מאזני)
30 בספטמבר 2016				
מדינות זרות				
אחרות	בריטניה	ארה"ב	ישראל	
במיליוני ש"ח				
665	6,232	16,939	240,532	אשראי לציבור
437	121	5,367	76,568	אג"ח
-	41	22	11,567	נגזרים
471	2,479	4,398	65,919	חשיפה מאזנית אחרת
185	1,876	6,437	92,961	חוץ מאזני למעט נגזרים
-	50	39	17,527	סך החשיפה בגין נגזרים (מאזני וחוץ מאזני)
31 בדצמבר 2016				
מדינות זרות				
אחרות	בריטניה	ארה"ב	ישראל	
במיליוני ש"ח				
672	5,566	17,329	238,346	אשראי לציבור
459	120	5,927	70,694	אג"ח
-	36	50	10,569	נגזרים
458	2,502	5,122	80,752	חשיפה מאזנית אחרת
184	1,674	7,156	90,935	חוץ מאזני למעט נגזרים
-	45	72	16,097	סך החשיפה בגין נגזרים (מאזני וחוץ מאזני)

טבלה 18 - חשיפות סיכון אשראי לפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי (נדבך 3) ^(א)

31 בדצמבר		30 בספטמבר			
2016		2016		2017	
חשיפות סיכון	חשיפות סיכון	חשיפות סיכון	חשיפות סיכון	חשיפות סיכון	חשיפות סיכון
אשראי ברוטו	אשראי ברוטו ^(ב)	אשראי ברוטו	אשראי ברוטו ^(ב)	אשראי ברוטו	אשראי ברוטו ^(ב)
ממוצעות					
במיליוני ש"ח					
סוג חשיפת אשראי:					
325,367	336,655	322,545	323,101	333,741	332,260
אשראי ^(א)					
66,379	67,611	66,071	67,797	69,700	73,871
אג"ח ^(ד)					
16,767	16,653	16,795	17,039	17,096	17,900
אחרים ^(ה)					
128,233	124,542	129,156	127,068	125,603	125,728
ערבויות והתחייבויות על חשבון לקוחות					
8,524	8,465	8,538	8,547	11,761	13,782
עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(ו)					
545,270	553,926	543,105	543,552	557,901	563,541
סך הכל					

- (א) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (ב) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (ג) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בנין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (ד) לא כולל את אגרות החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (ה) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי, כגון: בניינים וציוד.
- (ו) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בנין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג). כמו כן, החל מ-1 בינואר 2017 חלו שינויים באופן חישוב החשיפות כלפי צדדים נגדיים מרכזיים. השפעת היישום הביאה לנידול בחשיפות נגזרים ב-800 מיליון ש"ח.

טבלה 19 - חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים (נדבך 3) ^(א)

30 בספטמבר 2017					
אשראי ^(ג)	אג"ח ^(ד)	אחרים ^(ה)	ערבויות והתחייבויות אחרות	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(ו)	סך הכל ^(ב)
במיליוני ש"ח					
55,873	53,289	-	898	70	110,130
חובות של ריבונות					
4,669	9,049	-	1,043	101	14,862
חובות של ישויות סקטור ציבורי					
8,983	5,232	-	4,590	7,818	26,623
חובות של תאגידים בנקאיים					
14	719	-	-	1,010	1,743
חובות של חברות ניירות ערך					
87,588	2,567	-	41,351	4,743	136,249
חובות של תאגידים					
35,028	-	-	38,034	-	73,062
חובות בביטחון נדל"ן מסחרי					
45,173	-	-	30,870	35	76,078
חשיפות קמעונאיות ליחידים					
17,452	-	-	5,011	5	22,468
הלוואות לעסקים קטנים					
77,480	-	-	3,931	-	81,411
משכנתאות לדיור					
-	3,015	-	-	-	3,015
איגוח					
-	-	17,900	-	-	17,900
נכסים אחרים					
332,260	73,871	17,900	125,728	13,782	563,541
סך הכל בנין סיכון אשראי					

30 בספטמבר 2016

סך הכל ^(ב)	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(א)	ערבויות והתחייבויות אחרות	אחרים ^(ה)	אג"ח ^(ד)	אשראי ^(ג)	במיליוני ש"ח
99,255	28	578	-	48,285	50,364	חובות של ריבוניות
14,125	121	986	-	9,112	3,906	חובות של ישויות סקטור ציבורי
18,431	2,611	4,555	-	4,246	7,019	חובות של תאגידים בנקאיים
888	432	-	-	456	-	חובות של חברות ניירות ערך
139,908	5,326	45,198	-	2,507	86,877	חובות של תאגידים
68,944	-	35,712	-	-	33,232	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
74,191	28	29,963	-	-	44,200	חשיפות קמעונאיות ליחידים
21,402	1	4,904	-	-	16,497	הלוואות לעסקים קטנים
86,178	-	5,172	-	-	81,006	משכנתאות לדיור
3,191	-	-	-	3,191	-	איגוח
17,039	-	-	17,039	-	-	נכסים אחרים
543,552	8,547	127,068	17,039	67,797	323,101	סך הכל בגין סיכון אשראי

31 בדצמבר 2016

סך הכל ^(ב)	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(א)	ערבויות והתחייבויות אחרות	אחרים ^(ה)	אג"ח ^(ד)	אשראי ^(ג)	במיליוני ש"ח
116,350	24	743	-	48,146	67,437	חובות של ריבוניות
14,590	140	764	-	9,007	4,679	חובות של ישויות סקטור ציבורי
19,247	3,652	4,927	-	4,687	5,981	חובות של תאגידים בנקאיים
1,121	659	-	-	462	-	חובות של חברות ניירות ערך
135,738	3,961	43,343	-	2,274	86,160	חובות של תאגידים
68,552	-	35,551	-	-	33,001	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
74,557	28	30,074	-	-	44,455	חשיפות קמעונאיות ליחידים
21,331	1	4,857	-	-	16,473	הלוואות לעסקים קטנים
82,752	-	4,283	-	-	78,469	משכנתאות לדיור
3,035	-	-	-	3,035	-	איגוח
16,653	-	-	16,653	-	-	נכסים אחרים
553,926	8,465	124,542	16,653	67,611	336,655	סך הכל בגין סיכון אשראי

(א) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.

(ב) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

(ג) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.

(ד) לא כולל את אגרות החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.

(ה) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי, כגון: בניינים וציוד.

(ו) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

טבלה 20 - פיצול התיק לפי תקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים (נדבך 3)^(א)

30 בספטמבר 2017					
סך הכל ^(ב)	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(ו)	ערבויות והתחייבויות אחרות	אחרים ^(ה)	אג"ח ^(ד)	אשראי ^(ג)
במיליוני ש"ח					
273,740	5,128	71,892	4,321	39,974	152,425
141,066	5,828	33,067	1,534	18,607	82,030
141,901	4,199	20,769	4,224	15,290	97,419
18,872	10,665	-	7,821	-	386
(12,038)	(12,038)	-	-	-	-
563,541	13,782	125,728	17,900	73,871	332,260

30 בספטמבר 2016					
סך הכל ^(ב)	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(ו)	ערבויות והתחייבויות אחרות	אחרים ^(ה)	אג"ח ^(ד)	אשראי ^(ג)
במיליוני ש"ח					
258,832	4,637	74,215	5,229	31,405	143,346
136,613	6,230	31,493	1,273	17,449	80,168
148,828	4,933	21,360	4,417	18,943	99,175
12,192	5,660	-	6,120	-	412
(12,913)	(12,913)	-	-	-	-
543,552	8,547	127,068	17,039	67,797	323,101

- (א) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (ב) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (ג) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (ד) לא כולל את אגרות החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (ה) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי, כגון: בניינים וציוד.
- (ו) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

31 בדצמבר 2016

סך הכל ^(ב)	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(א)	ערבויות והתחייבויות אחרות	אחרים ^(ה)	אג"ח ^(ד)	אשראי ^(ג)	במיליוני ש"ח
273,387	4,576	72,142	4,266	35,592	156,811	עד שנה
137,272	5,701	32,146	1,409	17,302	80,714	מעל שנה ועד חמש שנים
142,084	4,306	20,254	4,141	14,717	98,666	מעל חמש שנים
12,920	5,619	-	6,837	-	464	פריטים לא כספיים
(11,737)	(11,737)	-	-	-	-	הטבות לקיזוז
553,926	8,465	124,542	16,653	67,611	336,655	סך הכל

- (א) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (ב) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (ג) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (ד) לא כולל את אגרות החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (ה) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי, כגון: בניינים וציוד.
- (ו) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

גילוי לגבי תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית

שקלול הסיכון בגין חשיפות אשראי מתבצע על בסיס הגישה הסטנדרטית. בהתאם לגישה זו, משקלי הסיכון תלויים בסוג החשיפות ובחלק מהמקרים, בדירוגי האשראי המתייחסים אליהם (ככל שקיים דירוג כשיר). במידה וקיימים דירוגים לחשיפות כאמור, עושה הבנק שימוש בדירוגי האשראי של שלוש חברות דירוג אשראי חיצוניות:

- Standard & Poor's Ratings Services
- Moody's Investors Service
- Fitch Ratings

ב 1.10.17 פורסמה טיוטה לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203. עיקרי העדכון הינם הרחבת רשימת חברות דירוג אשראי חיצוני הכשירות (ECAI) לעניין קביעת משקלות הסיכון וחישוב דרישות הון בגין חשיפות אשראי. בעדכון נוספה חברת AM Best Europe-Rating Services והתווסף למפת הדירוגים הכשירים הדירוג IFS/Financial strength אשר משמש לדירוג חשיפות של חברות ביטוח באירופה וארה"ב. העדכון בוצע לאור רכישות התאגידים הבנקאיים פוליסות ביטוח בגין תיקי ערבויות על פי חוק המכר ובגין תיקים נוספים אחרים.

בנוסף, עודכנו רשימת המדדים הראשיים לצורך קביעת ביטחונות כשירים. כך, במסגרת העדכון להוראה, לרשימת המדדים הראשיים נוסף המדד Euro Stoxx 50, וכן עודכן מדד ת"א 100 למדד ת"א 125.

לעדכונים כאמור לא צפויה השפעה מהותית על יחס הלימות ההון של הבנק.

סיכון אשראי בהתאם לגישה הסטנדרטית

הטבלאות שלהלן מציגות את פירוט חשיפת האשראי על פי משקל הסיכון, תוך פילוח החשיפה בהתאם לצד הנגדי, לאחר הפרשות להפסדי אשראי ולפני ולאחר הפחתת סיכון אשראי בגין בטחונות מוכרים.

טבלה 21 - סכום החשיפה לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי ולפני הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)

30 בספטמבר 2017						
75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	576	-	-	4,738	103,582	חובות של ריבוניות
-	5,872	-	-	8,981	-	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	3,205	-	-	19,442	3,430	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	1,743	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	822	-	-	2,632	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
75,720	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
22,189	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
31,681	16,542	-	30,205	-	-	משכנתאות לדיור
-	142	35	-	2,838	-	איגוח
-	-	-	-	-	3,488	נכסים אחרים
129,590	27,159	35	30,205	40,374	110,500	סך הכל
30 בספטמבר 2016						
75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	370	-	-	2,184	95,888	חובות של ריבוניות
-	5,190	-	-	8,914	-	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	2,550	-	-	12,712	2,553	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	888	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	1,529	-	-	2,127	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
73,831	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
21,104	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
32,406	15,561	-	35,615	-	-	משכנתאות לדיור
-	-	90	-	2,365	-	איגוח
-	-	-	-	1	2,857	נכסים אחרים
127,341	25,200	90	35,615	29,191	101,298	סך הכל

(א) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

* החל מ-1 בינואר 2017 חלו שינויים באופן חישוב החשיפות לגבי צדדים נגדיים מרכזיים. בהתאם להנחיות המעודכנות בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, שוקללה החשיפה לבורסה במשקל סיכון של 20%.

לפירוט נוסף ראה ביאור הלימות ההון בדוח הכספי.

חשיפת אשראי (^(N)) ברוטו	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
110,130	-	-	-	-	-	-	1,234
14,862	-	-	-	-	-	-	9
26,623	-	-	-	-	-	12	534
1,743	-	-	-	-	-	-	-
135,826	-	-	-	-	-	1,763	130,609
73,055	-	-	-	-	-	536	72,519
76,060	-	-	-	-	-	249	91
22,413	-	-	-	-	-	187	37
81,240	-	-	-	-	-	217	2,595
3,015	-	-	-	-	-	-	-
17,900	-	-	-	4,741	-	549	9,122
562,867	-	-	-	4,741	-	3,513	216,750

חשיפת אשראי (^(N)) ברוטו	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
99,255	-	-	-	-	-	-	813
14,125	-	-	-	-	-	1	20
18,431	-	-	-	-	-	25	591
888	-	-	-	-	-	-	-
139,367	-	-	-	-	-	2,387	133,324
68,938	-	-	-	-	-	558	68,380
74,167	-	-	-	-	-	270	66
21,337	-	-	-	-	-	197	36
85,990	-	-	-	-	-	182	2,226
3,191	736	-	-	-	-	-	-
17,039	-	-	-	4,264	-	473	9,444
542,728	736	-	-	4,264	-	4,093	214,900

31 בדצמבר 2016

75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	261	-	-	3,454	111,849	חובות של ריבונות
-	5,736	-	-	8,810	-	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	2,334	-	-	13,550	2,847	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	1,121	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	1,276	-	-	1,781	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
74,471	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
21,214	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
31,440	15,181	-	33,100	-	-	משכנתאות לדיור
-	26	78	-	2,931	-	איגוח
-	-	-	-	-	2,876	נכסים אחרים
127,125	24,814	78	33,100	31,647	117,572	סך הכל

(א) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

חשיפת אשראי ברוטו ^(N)	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
116,350	-	-	-	-	-	-	786
14,590	-	-	-	-	-	-	44
19,247	-	-	-	-	-	18	498
1,121	-	-	-	-	-	-	-
135,172	-	-	-	-	-	1,578	130,537
68,543	-	-	-	-	-	268	68,275
74,532	-	-	-	-	-	25	36
21,277	-	-	-	-	-	54	9
82,564	-	-	-	-	-	213	2,630
3,035	-	-	-	-	-	-	-
16,653	-	-	-	4,302	-	479	8,996
553,084	-	-	-	4,302	-	2,635	211,811

טבלה 22 - סכום החשיפה לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי ולאחר הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)^(א)

30 בספטמבר 2017						
75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	576	-	-	4,769	111,723	חובות של ריבוניות
-	5,869	-	-	3,597	1,463	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	1,959	-	-	17,176	3,430	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	1,474	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	4,694	-	-	21,226	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
74,654	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
20,331	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
31,638	16,542	-	30,204	-	-	משכנתאות לדיור
-	142	35	-	1,823	-	איגוח
-	-	-	-	-	3,488	נכסים אחרים
126,623	29,782	35	30,204	50,065	120,104	סך הכל

30 בספטמבר 2016						
75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	370	-	-	3,477	101,882	חובות של ריבוניות
-	5,118	-	-	3,797	1,184	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	2,557	-	-	10,817	2,553	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	767	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	5,508	-	-	20,754	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
72,442	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
19,180	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
32,362	15,561	-	35,614	-	-	משכנתאות לדיור
-	-	90	-	2,366	-	איגוח
-	-	-	-	1	2,857	נכסים אחרים
123,984	29,114	90	35,614	41,979	108,476	סך הכל

(א) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה שקלול מסגרות לא מנוצלות), לאחר הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

(ב) הפחתה בסיכון האשראי מבטאת סיווג של משקל הסיכון הסופי בין השעורים השונים.
* החל מ-1 בינואר 2017 חלו שינויים באופן חישוב החשיפות לגבי צדדים נגדיים מרכזיים. בהתאם להנחיות המעודכנות בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, שוקללה החשיפה לבורסה במשקל סיכון של 20%.

לפירוט נוסף ראה ביאור הלימות ההון בדוח הכספי.

חשיפת אשראי ברוטו ^(N)	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
117,872	-	-	-	-	-	-	804
10,938	-	-	-	-	-	-	9
23,091	-	-	-	-	-	2	524
1,474	-	-	-	-	-	-	-
126,303	-	-	-	-	-	1,753	98,630
72,281	-	-	-	-	-	536	71,745
74,978	-	-	-	-	-	249	75
20,549	-	-	-	-	-	183	35
81,196	-	-	-	-	-	217	2,595
2,000	-	-	-	-	-	-	-
17,900	-	-	-	4,741	-	549	9,122
548,582	-	-	-	4,741	-	3,489	183,539

חשיפת אשראי ברוטו ^(N)	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
106,202	-	-	-	-	-	-	473
10,120	-	-	-	-	-	1	20
16,521	-	-	-	-	-	3	591
767	-	-	-	-	-	-	-
129,424	-	-	-	-	-	2,368	100,794
68,238	-	-	-	-	-	556	67,682
72,770	-	-	-	-	-	269	59
19,479	-	-	-	-	-	193	106
85,944	-	-	-	-	-	182	2,225
2,456	-	-	-	-	-	-	-
17,039	-	-	-	4,264	-	473	9,444
528,960	-	-	-	4,264	-	4,045	181,394

31 בדצמבר 2016

75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	261	-	-	3,423	119,244	חובות של ריבונות
-	5,644	-	-	3,676	1,333	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	2,278	-	-	10,704	2,847	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	863	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	5,207	-	-	20,135	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
73,170	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
19,384	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
31,400	15,181	-	33,099	-	-	משכנתאות לדיור
-	26	78	-	2,203	-	איגוח
-	-	-	-	-	2,876	נכסים אחרים
123,954	28,597	78	33,099	41,004	126,300	סך הכל

(א) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות), לאחר הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

(ב) הפחתה בסיכון האשראי מבטאת סיווג של משקל הסיכון הסופי בין השעורים השונים.

חשיפת אשראי ברוטו ^(N)	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
123,202	-	-	-	-	-	-	274
10,697	-	-	-	-	-	-	44
16,329	-	-	-	-	-	2	498
863	-	-	-	-	-	-	-
125,751	-	-	-	-	-	1,571	98,838
68,012	-	-	-	-	-	268	67,744
73,223	-	-	-	-	-	25	28
19,446	-	-	-	-	-	53	9
82,523	-	-	-	-	-	213	2,630
2,307	-	-	-	-	-	-	-
16,653	-	-	-	4,302	-	479	8,996
539,006	-	-	-	4,302	-	2,611	179,061

הפחתת סיכון אשראי - גילויים בגישה הסטנדרטית

לצורך הפחתת סיכון האשראי בגישה הסטנדרטית, הבנק משתמש בגישה המקיפה לטיפול בביטחונות. במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בשיטות הפחתת סיכון האשראי המיושמות בבנק. ליתר פירוט לגבי מכשירי הביטחון העיקריים, כמו גם שימוש בהסדרי הקיזוז ותנאי כשירותם, ניתן לראות בדוח על הסיכונים לשנת 2016.

טבלה 23 - הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)

30 בספטמבר 2017						
חשיפת אשראי	סך החשיפה שמוכה	סך החשיפה שמוכה	סך החשיפה שמוכה	סך החשיפה שמוכה	סך החשיפה שמוכה	
אשראי לפני הפרשה	אשראי לאחר הפרשה	אשראי לאחר הפרשה	אשראי לאחר הפרשה	אשראי לאחר הפרשה	אשראי לאחר הפרשה	
אשראי לפני הפרשה (א)	אשראי לאחר הפרשה (א)	אשראי לאחר הפרשה (א)	אשראי לאחר הפרשה (א)	אשראי לאחר הפרשה (א)	אשראי לאחר הפרשה (א)	
אשראי נטו ^(ב)	אשראי נטו ^(ב)	אשראי נטו ^(ב)	אשראי נטו ^(ב)	אשראי נטו ^(ב)	אשראי נטו ^(ב)	
במיליוני ש"ח						
117,872	-	8,166	(424)	110,130	110,130	חובות של ריבונות
10,938	(3)	1,464	(5,385)	14,862	14,862	חובות של ישויות סקטור ציבורי
23,091	(2,085)	394	(1,841)	26,623	26,623	חובות של תאגידים בנקאיים
1,474	(269)	-	-	1,743	1,743	חובות של חברות ניירות ערך
126,303	(8,306)	22,841	(24,058)	135,826	136,249	חובות של תאגידים
72,281	(678)	-	(96)	73,055	73,062	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
74,978	(1,081)	-	(1)	76,060	76,078	חשיפות קמעונאיות ליחידים
20,549	(1,831)	-	(33)	22,413	22,468	הלוואות לעסקים קטנים
81,196	(32)	-	(12)	81,240	81,411	משכנתאות לדיור
2,000	-	-	(1,015)	3,015	3,015	איגוח
17,900	-	-	-	17,900	17,900	נכסים אחרים
548,582	(14,285)	32,865	(32,865)	562,867	563,541	סך הכל בגין סיכון אשראי

30 בספטמבר 2016						
	סך החשיפה שמכוסה בביטחון פיננסי כשיר ^(ב)	סך הכל סכומים שנוספו	סך החשיפה שמכוסה על ידי ערבויות שנגרעו	חשיפת אשראי ברוטו לאחר הפרשה להפסדי אשראי ^(א)	חשיפת אשראי ברוטו לפני הפרשה להפסדי אשראי ^(א)	
במיליוני ש"ח						
106,202	-	7,362	(415)	99,255	99,255	חובות של ריבוניות
10,120	(3)	1,184	(5,186)	14,125	14,125	חובות של ישויות סקטור ציבורי
16,521	(941)	420	(1,389)	18,431	18,431	חובות של תאגידים בנקאיים
767	(121)	-	-	888	888	חובות של חברות ניירות ערך
129,424	(8,803)	22,796	(23,936)	139,367	139,908	חובות של תאגידים
68,238	(634)	-	(66)	68,938	68,944	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
72,770	(1,393)	-	(4)	74,167	74,191	חשיפות קמעונאיות ליחידים
19,479	(1,840)	-	(18)	21,337	21,402	הלוואות לעסקים קטנים
85,944	(33)	-	(13)	85,990	86,178	משכנתאות לדיור
2,456	-	-	(735)	3,191	3,191	איגוח
17,039	-	-	-	17,039	17,039	נכסים אחרים
528,960	(13,768)	31,762	(31,762)	542,728	543,552	סך הכל בנין סיכון אשראי

31 בדצמבר 2016						
	סך החשיפה שמכוסה בביטחון פיננסי כשיר ^(ב)	סך הכל סכומים שנוספו	סך החשיפה שמכוסה על ידי ערבויות שנגרעו	חשיפת אשראי ברוטו לאחר הפרשה להפסדי אשראי ^(א)	חשיפת אשראי ברוטו לפני הפרשה להפסדי אשראי ^(א)	
במיליוני ש"ח						
123,202	-	7,412	(560)	116,350	116,350	חובות של ריבוניות
10,697	(23)	1,333	(5,203)	14,590	14,590	חובות של ישויות סקטור ציבורי
16,329	(1,375)	414	(1,957)	19,247	19,247	חובות של תאגידים בנקאיים
863	(258)	-	-	1,121	1,121	חובות של חברות ניירות ערך
125,751	(8,794)	22,457	(23,084)	135,172	135,738	חובות של תאגידים
68,012	(489)	-	(42)	68,543	68,552	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
73,223	(1,305)	-	(4)	74,532	74,557	חשיפות קמעונאיות ליחידים
19,446	(1,809)	-	(22)	21,277	21,331	הלוואות לעסקים קטנים
82,523	(25)	-	(16)	82,564	82,752	משכנתאות לדיור
2,307	-	-	(728)	3,035	3,035	איגוח
16,653	-	-	-	16,653	16,653	נכסים אחרים
539,006	(14,078)	31,616	(31,616)	553,084	553,926	סך הכל בנין סיכון אשראי

- (א) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (ב) לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- (ג) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות), לאחר הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון צד נגדי

סיכון האשראי בנגזרים שונה מסיכון האשראי בהלוואות בשל העובדה ששינויים במחירי השוק יכולים להגדיל את חשיפת סיכון האשראי כלפי הצד הנגדי באופן מהותי.

בשנים האחרונות התפתחו בשוק הנגזרים מנגנונים להפחתת סיכוני האשראי במסחר בין צדדים נגדיים על ידי הכרה בהשפעת תהליכי קיזוז (NETTING) המעוגנים בהסכמים משפטיים סטנדרטיים בינלאומיים (כדוגמת ISDA) וכן על ידי מנגנון הפקדת בטחונות הדדים בין הצדדים הנגדיים לעסקה (הסכמי CSA). פעילות המסחר הבין-בנקאית מבוצעת רק אל מול צדדים נגדיים מולם הבנק חתום על הסכמים אלו. כמו כן, קיימת מגמה להתקשרות על בסיס דומה גם אל מול לקוחות עתירי פעילות בנגזרים.

טבלה 24 - יתרות סיכון אשראי של צד נגדי בנגזרים (נדבך 3)

31 בדצמבר		30 בספטמבר		2017		
2016		2016		2017		
חשיפות אשראי נטו של נגזרים	יתרת ערך נקוב	חשיפות אשראי נטו של נגזרים	יתרת ערך נקוב	חשיפות אשראי נטו של נגזרים	יתרת ערך נקוב	
במיליוני ש"ח						
7,859	331,589	9,054	371,310	7,920	337,902	חוזי ריבית
6,727	252,529	6,739	264,348	6,905	250,550	חוזי מטבע חוץ
5,537	104,127	5,589	110,536	10,908	154,683	חוזים בגין מניות
79	610	78	572	87	621	חוזי סחורות ואחרים
-	-	-	-	-	-	עסקאות בנגזרי אשראי ^(א)
(11,737)	-	(12,913)	-	(12,038)	-	הטבות קיזוז
(3,682)	-	(3,370)	-	(4,908)	-	ביטחון כשיר
4,783	688,855	5,177	746,766	8,874	743,756	סך הכל

(א) ליום הדוח לא קיימות חשיפות סיכון אשראי בגין הגנה שנמכרה או נקנתה.

איגוח

הבנק לא מקיים פעילות לאיגוח נכסיו.

עם זאת, הבנק משקיע בניירות ערך מגובי נכסים דרך פעילות הנוסטרו שלו.

ניירות ערך מגובי נכסים מאופיינים בפיזור רחב של לווים ולעיתים גם בפיזור ענפי ובין-ענפי. בנוסף, בחלק מהמכשירים קיימת חלוקה לשכבות ברמות סיכון שונות המאפשרות לבנק גמישות בהתאמת ההשקעה לתיאבון לסיכון.

ההשקעה בסוגים שונים של ניירות ערך מגובי נכסים נבחנת מראש, הן בהיבט של התשואה הצפויה והן בהיבטי הסיכונים הגלומים.

תיק בנקאי

טבלה 25 - תיק בנקאי - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)

31 בדצמבר 2016	30 בספטמבר 2016	2017	
יתרת חשיפה כוללת במיליוני ש"ח			
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS):			
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות:			
273	254	227	ניירות ערך מסוג RMBS שקיימת לגביהם ערבות של ממשלת ארה"ב GNMA
1,986	1,867	1,852	ניירות ערך מסוג RMBS שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC
728	819	1,014	ניירות ערך אחרים
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים:			
4,455	4,610	3,712	ניירות ערך מסוג RMBS שהונפקו על ידי FHLMC, FNMA, GNMA או שקיימת לגביהם ערבות של גופים אלה*
544	589	261	שאר ניירות הערך מגובי המשכנתאות*
7,986	8,139	7,066	סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)			
-	-	-	חייבים בגין כרטיסי אשראי
-	-	-	קווי אשראי לכל מטרה בביטחון דירת מגורים
-	-	-	אשראי לרכישת רכב
338	261	-	אשראי אחר לאנשים פרטיים
1	1	237	אשראי שאינו לאנשים פרטיים
1,424	1,606	1,310	אגרות חוב מסוג CLO
1,763	1,868	1,547	סך הכל מגובי נכסים (ABS)
9,749	10,007	8,613	סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים

* הוצג מחדש

טבלה 26 - תיק בנקאי - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדבר 3)*

30 בספטמבר 2017				
הסכום המצטבר של החשיפה				
דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	סך הכל	חשיפות איגוח מחדש	חשיפות איגוח	
במיליוני ש"ח				
73	2,645	-	2,645	20%
2	35	35	-	40%
27	142	-	142	50%
-	-	-	-	100%
-	-	-	-	225%
-	-	-	-	1250%
102	2,822	35	2,787	סך הכל

30 בספטמבר 2016				
הסכום המצטבר של החשיפה				
דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	סך הכל	חשיפות איגוח מחדש	חשיפות איגוח	
במיליוני ש"ח				
59	2,365	-	2,365	20%
5	90	90	-	40%
-	-	-	-	50%
-	-	-	-	100%
-	-	-	-	225%
1,153	736	-	736	1250%
1,217	3,191	90	3,101	סך הכל

31 בדצמבר 2016				
הסכום המצטבר של החשיפה				
דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	סך הכל	חשיפות איגוח מחדש	חשיפות איגוח	
במיליוני ש"ח				
73	2,931	-	2,931	20%
4	78	78	-	40%
2	26	-	26	50%
-	-	-	-	100%
-	-	-	-	225%
-	-	-	-	1250%
79	3,035	78	2,957	סך הכל

* לא כולל ניירות ערך FNMA, FHLMC אשר משקל הסיכון שלהן הינו 20%. לא כולל ניירות ערך GNMA אשר משקל הסיכון שלהן 0%.

תיק למסחר

טבלה 27 - תיק למסחר - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)

31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2016	2016	2017	
יתרת חשיפה כוללת			
במיליוני ש"ח			
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS):			
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות:			
ניירות ערך מסוג RMBS שקיימת לגביהם ערבות של ממשלת ארה"ב GNMA			
-	-	-	
6	6	5	ניירות ערך מסוג RMBS שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC
-	-	-	ניירות ערך אחרים
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים:			
ניירות ערך מסוג RMBS שהונפקו על ידי FHLMC, FNMA, GNMA או שקיימת לגביהם ערבות של גופים אלה			
-	-	-	
86	82	59	שאר ניירות הערך מגובי המשכנתאות
92	88	64	סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)			
12	12	11	חייבים בגין כרטיסי אשראי
-	-	-	קווי אשראי לכל מטרה בביטחון דירת מגורים
51	51	74	אשראי לרכישת רכב
12	12	10	אשראי אחר לאנשים פרטיים
-	-	-	אשראי שאינו לאנשים פרטיים
113	106	129	אחרים
188	181	224	סך הכל מגובי נכסים (ABS)
280	269	288	סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים

טבלה 28 - תיק למסחר - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדבך 3)***

31 בדצמבר		30 בספטמבר			
2016		2016		2017	
דרישות הסכום	ההון בגין חשיפות איגוח	דרישות הסכום	ההון בגין חשיפות איגוח	דרישות הסכום	ההון בגין חשיפות איגוח
במיליוני ש"ח					
4	150	4	150	5	166
8	121	7	108	8	120
-	1	-	1	-	0
1	3	1	2	1	2
-	0	2	2	1	0
13	274	14	263	15	288
סך הכל					

* לא כולל ניירות ערך FNMA, FHLMC, אשר משקל הסיכון שלהן הינו 20%. לא כולל ניירות ערך GNMA אשר משקל הסיכון שלהן 0%.
 ** נכון ליום 31 בדצמבר 2016 לא קיימות פוזיציות איגוח מחדש בתיק למסחר.

תיק לפדיון

טבלה 29 - תיק לפדיון - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)*

31 בדצמבר		30 בספטמבר			
2016		2016		2017	
יתרת חשיפה כוללת					
במיליוני ש"ח					
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)					
-	-	34			
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED (MBS)					
-	-	177			
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC, או GNMA, או בערבותם					
-	-	193			
שאר ניירות הערך מגובי המשכנתאות					
-	-	404			
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)					

* החל מיום 1 בינואר 2017 הותר לכנק לחדש סיווג אגרות החוב בתיק המוחזק לפדיון. כתוצאה מכך הבנק סיווג מהתיק הזמין למכירה לתיק לפדיון אגרות חוב של חברה בת בחו"ל בסך של כ-957 מיליון ש"ח, מתוכן 466 מיליון ש"ח הינן ניירות ערך מגובי נכסים. בהתאם להוראות בנק ישראל, בהעברת אג"ח מהתיק הזמין למכירה אל תיק המוחזק לפדיון, רווח או הפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן ליום העברה ממשיך להיות מוצג בהון העצמי, אך מיום זה ואילך מופחת לרווח והפסד על פני משך החיים הנותרים של האג"ח. סכום ההפסד בקרן ההון ליום המעבר הינו כ-35 מיליון ש"ח.

טבלה 30 - תיק לפדיון - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדברך 3)*

30 בספטמבר 2017				
הסכום המצטבר של החשיפה				
דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	סך הכל	חשיפות איגוח מחדש	חשיפות איגוח	
במיליוני ש"ח				
5	193	-	193	20%
-	-	-	-	40%
-	-	-	-	50%
-	-	-	-	100%
-	-	-	-	225%
-	-	-	-	1250%
5	193	-	193	סך הכל

* לא כולל ניירות ערך FNMA, FHLMC אשר משקל הסיכון שלהן הינו 20%. לא כולל ניירות ערך GNMA אשר משקל הסיכון שלהן 0%.

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגיית סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכוני שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות הבנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כלולות בתיק למסחר.

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. ניהול סיכוני השוק בגין המחויבות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי אל מול ניהול "נכסי התכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים נעשה על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל כתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול סיכוני השוק.

טבלה 31 - דרישות הון בגין סיכוני שוק (נדבך 3)

בטבלה להלן מוצגות דרישות הון הרגולטוריות בגין החשיפה לסיכוני השוק על פי הגישה הסטנדרטית המכסה רק חלק מהחשיפות לסיכוני שוק.

31 בדצמבר	30 בספטמבר	2017
2016	2016	
במיליוני ש"ח		
דרישות הון ^(א) בגין:		
478	532	594
44	35	1
70	80	79
19	15	16
611	662	690

(א) לפי 13.76%, 12.70% ו-12.74% בהתאם ליחס הון הכולל המזערי הנדרש ליום 30 בספטמבר 2017, 30 בספטמבר 2016 ו-31 בדצמבר 2016 בהתאמה.

סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק

השקעה במניות ובקרנות

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה, לרבות קביעת מגבלות הן להיקף ההשקעה הכולל והן לחברה בודדת, תמהיל ההשקעות ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות.

פעילות ההשקעה במניות בנוסטרוב מוצעת באמצעות השקעה במדדים או במכשירי השקעה סחירים.

בנוסף, מנהל הבנק באמצעות חברת הבת "לאומי פרטנרס" תיק השקעות ריאליות.

טבלה 32 - היתרה המאזנית של ההשקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי (נדבך 3)

31 בדצמבר		30 בספטמבר	
2016	2016	2017	2017
במיליוני ש"ח			
981	964	951	
מניות לא סחירות בתיק הזמין			
961	1,137	1,844	
מניות וקרנות סחירות בתיק הזמין			
1,942	2,101	2,795	
סך הכל			

סיכון הריבית

סיכון הריבית הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון אשראי במטבעות השונים, בשל הפערים בין מועדי שינוי הריבית או הפירעון של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי הצמדה, כמוקדם מביניהם.

מדיניות החשיפות בריבית הנה להגביל את מידת ההשפעה של שינויים אפשריים בריבית על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי¹ ושל הרווח המימוני לשנה הקרובה.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות כאשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות בשנים האחרונות.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לכחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות.

טבלה 33 - תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני מס)*

השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש									
31 בדצמבר 2016		30 בספטמבר 2016		30 בספטמבר 2017					
עליה	ירידה	עליה	ירידה	עליה	ירידה	עליה	ירידה	עליה	ירידה
ב-0.1%	ב-1%	ב-0.1%	ב-1%	ב-0.1%	ב-1%	ב-0.1%	ב-1%	ב-0.1%	ב-1%
במיליוני ש"ח									
במט"ח									
10	(227)	(12)	(2)	(97)	(122)	(41)	304	(403)	
תיק בנקאי									
4	(45)	37	(10)	100	(106)	(9)	81	(83)	
תיק למסחר									
במט"ח									
-	(143)	(42)	(2)	(29)	(53)	20	(256)	170	
תיק בנקאי									
5	(49)	52	1	(43)	-	3	87	77	
תיק למסחר									

* חישוב החשיפה לירידת ריבית ב-1% מבוסס על הורדת שיעור הריבית על האשראי והפיקדונות בשיעור זה. מאחר ושיעור הריבית על רוב הפיקדונות כיום נמוך מ-1%, ומאחר וקיימת הסתברות נמוכה שהריבית על הפיקדונות תרד מתחת ל-0.1%, יש לראות בחישוב החשיפה המוצג לעיל אמת מידה בהתאם לסטנדרטים המקובלים.

¹ השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. בחישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום התשואה חסר סיכון אשראי ואת התזרימים המט"חיים בלייבור.

טבלה 34 - חשיפות ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית (לפני מס)

חשיפה במט"ח			חשיפה במט"י		
ליום 30 בספטמבר 2017					
לעליה של 0.1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%	לעליה של 0.1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%
במיליוני ש"ח					
(36)	426	(321)	158	(1,859)	1,403
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית*					
ליום 30 בספטמבר 2016					
לעליה של 0.1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%	לעליה של 0.1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%
במיליוני ש"ח					
(43)	348	(457)	140	(1,629)	1,213
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית*					
ליום 31 בדצמבר 2016					
לעליה של 0.1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%	לעליה של 0.1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%
במיליוני ש"ח					
(40)	268	(435)	176	(1,978)	1,537
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית*					

* מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מיידית בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטואריות לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ליום 30 בספטמבר 2017 בירידה בשווי הנכסים של כ-111 מיליון ש"ח (ב-30 בספטמבר 2016 כ-120 מיליון ש"ח, ב-31 בדצמבר 2016 כ-117 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

מתחילת השנה עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה לריבית שקבע הדירקטוריון.

סיכון הנזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" ודרישות הוראה מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות (LCR (Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

ניהול הנזילות במט"ח מושפע גם מהפעילות בנגזרי שקל-מט"ח, אשר עשויה ליצור תנודתיות בין מטבעית במדדי הנזילות, ולכן מנוטרת ומנוהלת באופן הדוק.

למידע נוסף בדבר ניהול סיכון הנזילות ראה דוח על הסיכונים לשנת 2016.

החל מיום 1 בינואר 2017 ואילך יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש הינו 100%.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר			
2016		2016		2017	
סך ערך משוקלל (ממוצע) (א) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) (א) ^(ב)	סך ערך משוקלל (ממוצע) (א) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) (א) ^(ב)	סך ערך משוקלל (ממוצע) (א) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) (א) ^(ב)
במיליוני ש"ח					
109,432	-	105,302	-	115,224	-
תזרימי מזומנים יוצאים					
11,670	175,501	11,435	174,636	12,089	175,031
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים מזה:					
2,340	46,805	2,331	46,621	2,275	45,508
פיקדונות יציבים					
7,353	62,805	7,098	61,146	7,975	68,224
פיקדונות פחות יציבים					
1,977	65,891	2,006	66,869	1,839	61,299
פיקדונות לתקופה העולה על 30 יום (סעיף 84)					
82,065	129,542	80,072	125,099	94,722	143,482
מימון סיטונאי בלתי מובטח מזה:					
-	-	-	-	-	-
פיקדונות לצרכים תפעוליים וברשות של תאגידי בנקאיים שיתופיים					
81,631	129,108	79,872	124,899	92,699	141,459
פיקדונות לא תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)					
434	434	200	200	2,023	2,023
חובות לא מובטחים					
-	-	-	-	-	-
מימון סיטונאי מובטח					
20,017	82,043	18,849	81,760	9,746	72,304
דרישות נזילות נוספות מזה:					
14,694	14,694	13,532	13,532	4,271	4,271
תזרים מזומנים יוצא בגין נגזרים ודרישות בטחון אחרות					
-	-	-	-	-	-
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב					
5,323	67,349	5,317	68,228	5,475	68,033
קווי אשראי ונזילות					
6,317	6,317	6,680	6,680	5,727	5,727
מחויבויות מימון חוזיות אחרות					
1,474	43,060	1,531	43,813	1,350	41,572
מחויבויות מימון מותנות אחרות					
121,543	-	118,567	-	123,634	-
סך כל תזרימי מזומנים יוצאים					
תזרימי מזומנים נכנסים					
-	1,358	-	1,241	-	1,023
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)					
26,853	40,960	26,832	40,370	27,147	40,604
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן					
11,992	17,532	11,006	17,018	1,922	8,225
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים					
38,845	59,850	37,838	58,629	29,069	49,852
סך כל תזרימי מזומנים נכנסים					
-	-	-	-	-	-
סך ערך מתואם ^(א)					
109,432	-	105,302	-	115,224	-
סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה					
82,698	-	80,729	-	94,565	-
סך כל תזרימי מזומנים יוצאים נטו					
132%	-	130%	-	122%	-
יחס כיסוי הנזילות					

(א) ערכים לא משוקללים יחשבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).

(ב) ערכים משוקללים יחשבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).

(ג) ערכים מתואמים יחשבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

(ד) הערכים מחושבים על בסיס ממוצע ברמת הבנק של 74 תצפיות יומיות במהלך הרבעון השלישי 2017 (76 תצפיות ברבעון השלישי 2016, ו-70 תצפיות במהלך הרבעון הרביעי 2016).

טבלה 36 - הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לפי יתרות ממוצעות ברבעון

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016			לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016			2017		
במטבע ישראלי ובמט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	במטבע ישראלי ובמט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	במטבע ישראלי ובמט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי
סך ערך משוקלל במיליוני ש"ח			סך ערך משוקלל במיליוני ש"ח			סך ערך משוקלל במיליוני ש"ח		
106,975	25,330	81,645	102,886	25,899	76,987	112,131	22,752	89,379
2,224	2,224	-	2,234	2,234	-	2,885	2,885	-
233	140	93	182	107	75	208	104	104
סך הכל הנכסים הנזילים באיכות גבוהה								
109,432	27,694	81,738	105,302	28,240	77,062	115,224	25,741	89,483

סיכון מימון

סיכון מימון הוא הסיכון לבניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק מנהל לאורך שנים תשתית רחבה ומגוונת של מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים. בנוסף הבנק מממן את פעילותו באמצעות פיקדונות מלקוחות מסחריים ועסקיים וכן באמצעות הנפקות של כתבי התחייבויות. ניהול המקורות מבוצע באופן שוטף ובנפרד בשקלים ובמט"ח. המקורות מושקעים באשראי, בנכסים נזילים, בעיקר באג"ח ברמת סיכון נמוכה ועסקאות חלף לטווחים קצרים. לבנק מגוון רחב של מקורות במט"ח מלקוחות מקומיים קמעונאיים, עסקיים ופיננסיים ומלקוחות תושבי חוץ.

ריכוזיות מקורות המימון מנוהלת ומנוטרת באמצעות אינדיקטורים ומודלים לניהול הסיכון. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות: גודל וסוג לקוח, מפקיד בודד, אורך חיי ההפקדה, התנהגות מאפיינת לאורך זמן. הניהול השוטף של מבנה המקורות כולל התוויה של מדיניות לגבי גיוון המקורות ותקופות המימון. ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכונים הנזילות בבנק. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי, מעקב אחר נורות אזהרה מאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

טבלה 37 - נכסים משועבדים לפי סעיפים מאזניים (EDTF)

30 בספטמבר 2017				
נכסים משועבדים בקשר עם				
פעילות במכשירים נגזרים	הסכמי CSA	פעילויות במסלקות וקרן הסיכונים	הבטחת פיקדונות	
במיליוני ש"ח				
272	774	-	-	מזומנים ופיקדונות בבנקים
2,360	-	868	1,771	ניירות ערך
-	1,105	76	-	אשראי לציבור
30 בספטמבר 2016				
נכסים משועבדים בקשר עם				
פעילות במכשירים נגזרים	הסכמי CSA	פעילויות במסלקות וקרן הסיכונים	הבטחת פיקדונות	
במיליוני ש"ח				
859	1,304	-	-	מזומנים ופיקדונות בבנקים
1,239	-	825	3,423	ניירות ערך
-	790	69	-	אשראי לציבור
31 בדצמבר 2016				
נכסים משועבדים בקשר עם				
פעילות במכשירים נגזרים	הסכמי CSA	פעילויות במסלקות וקרן הסיכונים	הבטחת פיקדונות	
במיליוני ש"ח				
121	484	-	-	מזומנים ופיקדונות בבנקים
1,267	-	911	2,698	ניירות ערך
-	1,190	69	-	אשראי לציבור

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים המידע, סיכונים מעילות והונאות וסיכונים המשכיות עסקית.

ניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצת לאומי מתבצע על ידי שלושת קווי ההגנה והוא מושתת על תהליך ממושך ופרואקטיבי של זיהוי, הערכה, מדידה, בקרה, מזעור, ניטור, ודיווח של הסיכונים המהותיים שמבוצע בכל החטיבות בבנק.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מאושרת מידי שנה על ידי הדירקטוריון.

מאז תחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול הסיכון התפעולי. ליתר פירוט ראה בדוח על הסיכונים לשנת 2016.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול הסיכון התפעולי. ליתר פירוט ראה בדוח על הסיכונים לשנת 2016.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים

סיכונים סייבר

ריבוי המערכות, הממשקים והתלות הגוברת בטכנולוגיה, מעלה את מידת החשיפה לאיומים ולסיכונים במרחב הסייבר אשר מתאפייני באי וודאות ובדינמיות גבוהה של זהות התוקפים, סוגי ההתקפות, היקפן ועוצמתן. סיכונים אלה עלולים לחשוף את הבנק לפגיעה בפעילות העסקית ולפגיעה במוניטין.

האסטרטגיה והמדיניות להגנת הסייבר והביטחון מתעדכנים בהתאם לשינויים המתמידים בסביבה העסקית-הפיננסית ובמתאר האיומים. תפיסת הגנת סייבר ממקדת את משאבי ההגנה באופן דיפרנציאלי בהתאם לרמת הסיכון הגלום ובהתייחס לפן הטכנולוגי, העסקי, האנושי והפיזי.

ההגנה על המידע הרגיש מתבצעת במספר מישורים: מאגרי המידע, מערכות המידע, מתן הרשאות גישה למערכות וניהולן השוטף, אמצעי אבטחה פיזיים והעלאת המודעות בקרב כלל העובדים.

מאז תחילת השנה לא נתגלו אירועים או מעילות בתחום הסייבר שהשפיעו על ספרי הבנק.

הסיכון הטכנולוגי

בנק לאומי הינו בנק מתקדם ומוביל בחדשנות טכנולוגית וזאת במטרה ליצור שירותים מתקדמים ללקוחותיו. בכדי לאפשר שירותים אלו נדרש הבנק לתשתיות טכנולוגיות מתקדמות היוצרות מחד הזדמנויות עסקיות ומאידך, עולה רמת החשיפה לסיכונים טכנולוגיים בתהליכים העסקיים והתפעוליים.

לסיכון הטכנולוגי מימדים רבים: סיכונים שקשורים בניהול פרויקטים ובניהול סביבת IT מורכבת, סיכונים הקשורים ביכולת לנהל את המידע הרב באופן איכותי ויעיל, סיכונים הקשורים ליכולת לשמור על עמידות והמשכיות עסקית רציפה ועוד.

הסביבה הטכנולוגית מורכבת, משתנה בקצב מהיר והתלות בה הולכת וגדלה. לפיכך יש חשיבות גבוהה לכך שהתשתית הטכנולוגית תהיה יציבה, עמידה וחזקה.

לאומי מקפיד על שמירת איכות מערכות המידע ותפקודן התקין לרבות תהליכי העבודה הנדרשים ומשקיע משאבים רבים בתשתיות הטכנולוגיות.

סיכוני רגולציה וציות

א. ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

לצורך ניהול אפקטיבי של הנושא פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי (Chief Compliance Officer) האחראי, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור.

קצין הציות הראשי משמש גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כ-Responsible Officer בתחום ה-FATCA, כפי שיפורט להלן.

פעילות מערך הציות מבוצעת באמצעות צוות מקצועי בעל ידע והבנה מעמיקה בתחומי הציות ומבוססת על תהליכי עבודה, בקרה ומערכות ממוכנות.

מערך הציות כפוף עד לסוף שנת 2017 לראש החטיבה לאסטרטגיה ורגולציה ואז יוכפף לראש החטיבה ליעוץ משפטי. המערך נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בהתאם למגמות המתפתחות בעולם, מטפל הבנק במגוון נושאים בתחום הציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור ובהיבטי מיסוי ודיווח לרשויות המס הרלוונטיות ללקוח.

ב. אכיפה

בינואר 2011 התקבל בכנסת חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה. בהמשך לחוק פרסמה הרשות לניירות ערך מסמך קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום. קצין הציות הראשי של הקבוצה משמש גם כממונה על האכיפה. הדירקטוריון אישר את תכנית האכיפה הפנימית לאחר שתוקפה על ידי מומחה חיצוני ולאחר שנהלי האכיפה המרכזיים נסקרו על ידו.

ג. FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act

על פי החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227) ותקנות מס הכנסה (יישום הסכם FATCA), התשע"ו-2016, נדרש הבנק לבצע הליכי זיהוי לקוחות ולהעביר מידע לרשות המסים בישראל אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאים לצורך העברתו לרשות המסים האמריקאית.

הבנק פועל במספר נדבכים על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה להוראות החקיקה. בהם: מינוי קצין הציות כממונה לנושא, אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות בקבוצה להיערכות מתאימה.

ד. OECD – Common Reporting Standard (CRS) Standards for Automatic Exchange of Financial Account Information

ארגון ה-OECD פרסם תקן אחיד ליישום חילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים בין מדינות (להלן: "התקן"). התקן נבנה ברוח ה-FATCA האמריקאי ונועד להגביר את השקיפות והפיקוח על דיווחי המס של תושבי המדינות המחזיקים חשבונות פיננסיים מחוץ למדינת התושבות שלהם. ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227) בנושא יישום ה-FATCA והתקן. תקנות ליישום התקן טרם פורסמו.

לאומי נערך לעמידה בדרישות החקיקה. שלוחות בנק לאומי באנגליה וברומניה החלו ביישום התקן ביום 1 בינואר 2016 בהתאם להוראות הרגולציה המקומית החלות עליהן.

סיכונים משפטיים

פירוט בדבר אופן ניהול הסיכון המשפטי ניתן בדוח על הסיכונים לשנת 2016.

קיימת חשיפה כללית אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאחדות המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים. ההתקשרויות עם הלקוחות הינו, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאחדות פועלים באמצעות מערכות מיכניות מורכבות אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

מאז תחילת השנה לא חלו שינויים משמעותיים בחשיפות.

סיכונים מתפתחים

סיכונים מתפתחים הינם סיכונים שהמאפיינים שלהם ורמת החומרה שלהם משתנים בהתאם לתמורות שחלות בשנים האחרונות בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית. בין סיכונים אלה ניתן לציין את סיכון הסייבר, הסיכון הטכנולוגי וסיכון ה-conduct.

כמו כן, סביבת הפעילות של הבנק מושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מקרו-כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ומגמות חברתיות וצרכניות.

מתחילת השנה לא חלו שינויים משמעותיים במפת הסיכונים והאיזמים בסביבה העסקית בה פועל הבנק בארץ ובעולם.

למידע נוסף ראה דוח על הסיכונים לשנת 2016.